DIRECTORIVM EXERCITIORVM SPIRITVALIVM P. N. IGNATII.

ROMAE, In Collegio Societatis IESV.
Anno M. D. XCI.

PERMISSV SVPERIORVM.

IAMDVDVM est cum Reuerendus P. N. Præpositus Generalis Claudius Aquauiua Directorium hoc moliebatur, idq. iusserat cum omni cura, & diligentia confici. Nunc igitur confectum, accurate etiam recognitum, cum tota Societate communicari mandauit, meq. hæc duo insuper addere voluit. Primum, optare se vt adiuncta hac luce Directorij, eo studiosius incumbant nostri ad fruendum hoc diuinum beneficium, vt certe appellare possumus Exercitia, & non solum ea ipsi in se libentius frequentent, sed alios etiam ad ea inducant, & excitent. Alterum est, quod si alicui ex vsu, atque experientia quidpiam occurrerit, quod vel addi vel commodius dici posse videatur, id per suos Superiores ad eius Paternitatem deferant, quo multorum iu-

 dicijs

diciis cognitis suprema manus huic operi imponi possit. Nunc enim typis excussum mittitur, ad euitandam operam, & impensam describendi tot exemplaria, quot necessaria erant. Est autem optandum vt res talis, & tam vtilis quam perfectissime absoluatur. Datum Romæ die v. Aprilis M.D.XCI.

Mandato R.P.N. Generalis

Iacobus Ximenez Secretarius.

PROOEMIVM

DE DIGNITATE, ET VTILITATE EXERCITIORVM,

ET DE NECESSITATE DIRECTORII.

INTER alia instrumenta, quæ Deus pro sua bonitate, ac clementia, Societati nostræ, tum ad propriam, tum ad proximorum salutem, perfectionemq. procurandam largiri dignatus est, non postremum locum habent spiritualia exercitia. Hæc enim sunt spiritualia quædam documenta, quæ vt in huius libri præfatione dicitur, non tam ex libris, quam ex vnctione Spiritus sancti, & ex interna experientia, & vsu, noster in Christo Pater Ignatius composuit. Hæc sunt lumina, quæ ei Dominus in ipso primo conuersionis feruore inspirauit, ac deinde in omni progressu eius virtutis, & sanctitatis semper confirmauit. Quemadmodum igitur Dominus Deus ideam totam Societatis nostræ, tum exteriorem, tum etiam quæ ad interiorem virtutum formam pertineret, ei tanquam capiti, & fundatori communicauit, ita etiam, cum oratio, & commu-

 nicatio

nicatio cum Deo sit tanti momenti, vt magna ex parte religiosa obseruantia, ac spiritualis profectus ex ea pendeat, plurimum referebat habere hanc methodum, & directionem ad orationem faciendam ab eodem Capite nostro, quam nos quoq. omnes sequeremur; & præ oculis semper habere conaremur. Atq. hæc causa est, cur ipse P. N. Ignatius in omni sermone, vt accepimus, & vero praxi ipsa tantopere nostris commendare soleret vsum horum exercitiorum; ac in Constitutionibus quoque tam crebro eorum mentionem faciat, & præsertim parte 4. c. 8. ※ 5. vbi dicitur, omnes operam dare debere, vt in hoc armorum spiritualium genere tractando, quod tantopere conferre cernitur, ad Dei obsequium dexteritatem habeant. Extat etiam eius epistola ad Sacerdotem quendam Mionam nomine, qui Parisiis fuerat eius Confessarius, in quo satis manifeste ostendit, quid ille sentiret de his exercitijs. Monet enim eum atque etiam instanter rogat, vt ea faciat diligenter, & si fecerit, promittit ei magnam vtilitatem spiritualem, tum in se ipso, tum ad alios quamplurimos iuuandos, idq. verbis valde grauibus, & significantibus. Idem vero testimonium dederunt alij, & plurimi, & quidem insignes viri, & doctrina, & virtute, & rerum humanarum experientia, ac præcipue etiam spiritualium peritia, qui cum hæc exercitia re ipsa experti essent, ita ea probarunt, vt illorum vsu maiorem quam sperare ausi essent, suarum animarum fructum se consequutos esse tum verbo, tum scripto libenter prædicarent. Sed præ omnibus est auctoritas Sedis Apostolicæ,

quæ diligenti examine doctorum virorum præmisso hæc exercitia approbauit anno M. D. XLVIII. *vt pietate, & sanctitate plena,(hæc enim sunt eius verba) & ad ædificationem spiritualemq. fidelium profectum valde utilia. Postremo est etiam ipsa experientia ingentis, ac prope incredibilis vtilitatis, quæ ex his exercitijs faciendis subsequi solet. Primum enim plurimi ex nostris, præsertim primis temporibus, hoc modo spiritum vocationis acceperunt, vt vere dici poßit Societatem nostram hoc maxime medio, & initio coaluisse, & postea incrementum accepisse. Deinde plurimi etiam alij relicto mundo alios religiosos ordines ingreßi sunt, multi iam ingreßi, egregie reformati sunt, nec singuli tantum, sed sæpe integra Cœnobia. Complures etiam in sæculo ipso cum ita vitijs addicti essent, vt nullo modo neq. cohortationibus, neque concionibus auelli possent, hoc vno sese conuerterunt, & ad meliorem vitam constanter ducendam reuocarunt. Deniq. negari non potest, quin valde magnus fructus omni hominum genere, & statu, & conditione effectus sit, & vbi eorum vsus magis viget, ibi etiam multo maior morum reformatio cernitur. Nec debet aliquis mirari quod tanti effectus consequantur & quidem non admodum longo tempore; addo etiam, non adeo magno labore. Nam cum Dei voluntas sit sanctificatio nostra, vt ait Apostolus, & ideo bonitas illa immensa semper parata sit sua dona effundere super creaturam suam sine dubio, si ipsamet non poneret impedimentum, sed potius seipsam disponeret, facile, ac breui magnas a Deo gratias con-*

sequeretur. Hoc igitur faciunt hæc exercitia, & sane valde efficaciter, vt animam disponant ad hæc dona accipienda. Primum enim remouent eam ab omni aliarum rerum, ac negotiorum occupatione, & quasi ad solitudinem quandam ducunt, vt & Deus ad eius cor loquatur, & ipsa faciat quod dicitur in Psalm. Vacate, & videte quoniam ego sum Deus. Deinde vero posito statim ante oculos vltimo hominis fine, nempe æterna beatitudine ostendunt primum quantum hactenus aberrauerit, & ita peccatorum dolorem, & odium ingenerant, deinde virtutum pulchritudinem aperiunt & Christi Domini exemplo ad eius imitationem accendunt. Deniq. etiam modum tradunt totius uitæ ex Dei regula, ac voluntate reformandæ, siue status ipse mutandus sit, siue non mutandus, verum in melius corrigendus.

CVM ergo horum exercitiorum tantæ sint vtilitates, tantiq. fructus, facile apparet, quam eorum vsus nostris omnibus commendatus esse debeat, si præsertim illud addamus, quod cum humilitate cognoscere possumus, & certe etiam debemus, hoc totum quodcumq. est nempe peculiarem hanc instructionem, ac modum meditandi, & peculiaria hæc documenta tam vtilia, tamq. solida esse præclarum quoddam donum, ac munus a Deo datum Societati nostræ. Quare cum id Deus nobis donarit, & ideo donarit, ut uteremur, non est dubium quin hoc ipsum excitare omnes debeat, ut auidius utamur; nec talem thesaurum absconditum, & quasi defossum inutiliter teneamus. Verum quam utilis est hic exercitiorum usus, quem dicimus; tam etiam est necessarium aliquam

quam methodum habere in ijs tradendis: tum quia non omnes eandem peritiam, aut dexteritatem habere possunt, tum quia non omnia hoc exercitiorum spiritualium libro comprehendi potuerant, & ideò sunt in eo aliqua paulo obscuriora, quod ad praxim attinet, tum deniq. etiam, ut seruetur a nostris omnibus uniformitas, & non suo quisq. ingenio, & placito exercitia interpretetur, ex qua noui, ac uarij subinde modi introducerentur. Has igitur ob causas Congregatio prima generalis inter alia, quæ necessaria iudicauit ad proximos iuuandos, & nostros operarios dirigendos hoc etiam constituit tit. 6. decret. 28. ut conficeretur Directorium tradendorum exercitiorum, eiusq. rei curam Generali Præposito commendauit, In quo cum aliqui Patres diligenter laborassent, uel pro sua deuotione, uel Superiorum iussu, uisum est P. N. Claudio Acquauiuæ, tum hunc eorum laborem, tum etiam quæ nonnulli alij adumbrauerant, quibusdam antiquioribus Patribus in Societate mittere, ut ea uiderent, & iudicium de ijs ferrent, & præterea si quid occurreret, quod addi posset, id scriptis mandarent. Ex quorum omnium sententijs, ac iudicijs ea quæ ad nostrum propositum accommodatiora uisa sunt, in hoc Directorium selecta, & suis locis digesta sunt, ad Dei Domini gloriam, & Societatis nostræ, proximorumq. spiritualem profectum.

Quomodo inducendi ſint homines ad exercitia. Cap. I.

Par.4.c 8. lit. E.

DICITVR in noſtris Conſtitutionibus cum exercitiorum ratio redditur, non ſolùm id agi debere, vt alijs ſatisfiat, ſed etiam vt in alijs deſiderium excitetur, vt eiſdem iuuari velint. Ex quo apparet oportere hoc eſſe noſtris propoſitum, vt quotquot poſſunt ad agenda exercitia impellant, quoniam cum charitas, & zelus animarum nos mouere debeat, ad deſiderandam, & procurandam earum ſalutem, & perfectionem eadem etiam impellere debet ad eam rem, quę adeò apta, & adeò efficax eſt ad illud vtrunq. in eis operandum. Eſt tamen opus prudentia, vt id diſcretè, & modeſtè fiat, nempe tempore, & loco conuenienti, ſine moleſtia, aut offenſione, & nominatim cauendo, ne ſuſpicio præbeatur, quòd ad religioſum ſtatum trahere velimus. Hunc autem modum prudentem, & cautum inuitandi ad exercitia ſuggeret ſua cuiq. prudentia, & Spiritus ſancti vnctio, quæ vt in alijs, ita in hoc diriget, & iuuabit ſuos operarios. Pater noſter Ignatius ita ſentiebat, & monebat optimum modum eſſe in confeſsione non importunè, atque ex abrupto, ſed aliqua commoda occaſione, vel è re nata, vel dextre accerſita: aut etiam extra confeſsionem, cum cernitur aliquis non adeo contentus

tus ſtatu ſuo, ſiue propter aliquem ſcrupulum intrinſecum, ſiue propter moleſtiam extrinſecam, vt ſi non benè ei ſuccedant negotia, vel ſi non benè à ſuis tractetur, vel ob aliam ſimilem cauſam. Interdum etiam optima eſt commoditas ex ipſis vitijs, aut lapſibus alicuius, cum præſertim aliquo Dei lumine afflatus ea cognoſcit, & dolet, & cupit emendationem. Tunc enim ſæpe opportunum eſt proponere ei hoc quaſi remedium eius infirmitatis. Quæcunq. vero occaſio accipiatur indicādi ſunt magni fructus, qui ex his exercitijs conſequi ſolent, pax, & quies animæ, lumen interius, & cognitio ad bonam gubernationem totius vitę quocunq. in ſtatu. Iuuat etiam proponere aliqua exempla aliquorum, qui ea fecerint cum fructu, ita vt poſtea valde contenti fuerint, ipsáq. morum mutatione teſtati ſint quantum in eis profecerint, & ad hoc etiam confert indicare conſolationes ſpirituales, & guſtus, quos habuerunt, nimirum ne labore deterreantur. Verùm in his exemplis commemorandis abſtinendum eſſet ab ijs, qui religionem ingreſsi ſunt (vel certe hoc poſtremum tacendum) & ij potiùs narrandi, qui in melius mutati in ſæculo manſerunt, quoniam facilè fieri poteſt, vt quem hortari volumus, idem ſibi timeat, & ideò refugiat exercitia. Immò vero hæc ipſa opinio eripienda eſſet hominibus, vt putent ſolis religioſis, aut ijs, qui religioſi fieri volūt, conuenire exercitia. Nam cum omnes egeant

gratia Dei, non solùm religiosi, sed etiam sæculares propter pericula in quibus assiduè viuunt, ideo ipsi quoque debent ea adiumenta quærere, ex quibus ad hanc gratiam hauriendam quàm maxime disponantur. Notandum est tamen si loquamur de integris, & plenis exercitijs eam fuisse P. Ignatij sententiam, vt non omnibus passim darentur, sed selectis tantum, & qui habiles ad maiora viderentur. Quod ita esse apertè videmus ex quadam instructione, quæ conscripta dicitur ipso dictante, quæ sic habet. Non mihi videtur expedire quenquã hortari ad faciẽda exercitia, nisi has conditiones, vel saltem præcipuas habeat. Primo vt eiusmodi sit, qui sperari possit valde vtilis futurus domui Dei, si ad eius obsequium vocatus fuerit, secundo si nondum habeat eiusmodi talenta iam acquisita artium, ac scientiarum, quæ hoc præseferunt, saltem vt eius ætatis, atq. ingenij sit, ut ad ea aliquando peruenire posse uideatur, tertio ut liberum sit ei de se ipso statuere, etiam quoad statum perfectionis amplectendum, si Deo placeret eum uocare: quarto ut spiritualem, habitumq. corporis honestum, ac decentem habeat; quinto ut non ita alicui rei sit addictus, ut ab ea difficulter uideatur posse dimoueri, & ad eam æqualitatem perduci, quæ requiritur ad hoc negocium animæ cum Deo rectè tractandum. Ac quantò magis quisq. dubius est de uitæ suæ rationibus, & cupidus sciendi quid facere de-

beat

beat de ſua perſona, & deniq. quanto aptior ad Eccleſiam iuuandam, tantò etiam magis ſimpliciter loquendo, idoneus erit ad exercitia facienda. Qui uero has conditiones non haberent, uel qui matrimonio iuncti fuerint, aut alioquin inhabiles, non debent ijs tradi exercitia omnia, maximè ſi alij aptiores ea peterent, uel noſtri alijs occupationibus diſtinerentur. Poſſent tamen dari eis aliquæ meditationes primæ hebdomadæ, idque ſi fieri poſsit, in ipſis eorũ domibus, hortãdo eos, vt in aliqua remotiori domus parte ſe colligant, vnde non niſi ad miſſam, & Veſperas egrediantur, aut quando ad meditationes accipiendas ueniũt, hisq. addi poterunt, ſi ita uideatur, aliqua exercitia, vt triplex modus orandi, & ſimilia. Hęc Pater Ignatius, quæ eadem licet paulò breuiùs habentur etiã in Conſt. p. 7. c. 4. lit. F.

Quomodo diſpoſitus eſſe debeat, qui ad exercitia facienda accedit. Cap. II.

QVi ad exercitia agenda aggreditur primo eniti debet, ut intelligat quanta ſit res, quam aggreditur, nempe quæ non ſolùm ad animam pertineat, ſed ita pertineat, vt ſi modo ea diligenter præſtet, quæ debet, iacturus ſit fundamenta ſpiritualis ſui profectus, quæ deinde tota eius vita vſui futura ſint. Ex quo intelligat quãtam alacritatem, & diligentiam, & fortitudinem etiam ad tantum opus, tantumq. negociũ afferre debeat. Itaq. ſtatuat

ipſe ſecum viriliter agere,& omnia impedimẽ ta diuinæ gratiæ reijcere, & omnes animi ſui vires intendere, vt huic gratiæ cooperetur, & ſe ad eam recipiendam quàm poterit optimè diſponat. Hanc ob cauſam ab omnibus alijs negocijs domeſticis priùs ſe expediat, vel certè ea alijs interim committat, ac toto tempore omne ſibi amicorum, ac familiarium immò etiam nunciorum, aut litterarũ commercium interdicat. hæc enim mentem implere ſolent varijs cogitationibus, quæ deinde magnopere diſtrahunt, & conceptum, ſi quis eſt, feruorem reſtinguunt. Immo vero omnem etiam aliam cogitationem de quauis alia re excludere curet, perinde ac ſi nullum aliud negocium in hoc mundo haberet. Habeat deinde magnam ſpem in Domini bonitate, & liberalitate, qui cum etiam errantes requirat, & fugientes ſequatur, multò magis qui ad ſe bono animò accedunt recipiet, & complectetur. Quare confidat in illa infinita clementia, quæ cum pium illud deſideriũ dederit, dabit etiam gratiam, ac vires exequendi benè, ac fructuosè, ſiquidem eius voluntas eſt ſanctificatio noſtra. Inter cætera vero ita etiam animo conſtitutus eſſe debet, vt libenter & auide exercitia hæc aggrediatur non tam, vt ſpirituali dulcedine fruatur, quàm vt Dei voluntatem de ſe intelligat, ſuumq. affectum à terrenis omnibus auellat, & eum in ſuo Creatore collocet. Illud vero maxime neceſſarium, vt præter hoc deſi-

derium

derium proficiendi in ſpiritu ſit etiam bene reſignatus in beneplacito Dei, in ijs in quibus adhuc liber eſt, itàq. animo paratus ſit, vt quicquid à Deo cognouerit faciẽdum eſſe, omnino exequi decreuerit. Quare nō debet quiſquam deliberationem aliquam ſecum afferre, à qua dimoueri nolit. Deinde non debet etiam modum ac terminum ipſe ponere Dei donis, ita vt vſq. ad quoſdam limites ſe illuminari, ac iuuari velit, non autem amplius. Nam prẹterquam quod valde indecens eſt, vt creatura hoc modo agat cum ſuo Creatore, valde etiam ſibi ipſi nocet, primum quia ſeipſum priuat illis maioribus donis, quæ Deus fortaſſe daturus erat; deinde quia illa ipſa illiberalitas, & reſtrictio, & ingratitudo in Deum meretur, vt ne ea quidem accipiat, quæ vellet accipere. Quare debet potius animi ſinum dilatare, vt quàm maximè poſsit ſeſe cum Deo coniungere, & quàm maximè ab eo ditari, & locupletari theſauris iſtis cæleſtibus deſideret. Atque hæc quidem obſeruanda ſunt ei erga Deum; Erga eum vero qui daturus eſt exercitia, ita ſe gerere debet, vt eum accipiat, vt magiſtrum, & ducem huius itineris dubij, & periculoſi, & ideo etiam ſi alioqui prudens ſit, vel doctus, & in rebus agendis exercitatus, tamen pro hoc tempore non confidat ſuæ prudentiæ, vel doctrinæ, ſed totum ſeſe committat huic ſuo duci, ac quemadmodum ait Apoſtolus, Stultus fiat, vt ſit ſapiens, illudq. Beati Petri monitum

exe-

exequatur, ſicut modo geniti infantes ſine dolo lac concupiſcite, vt in eo creſcatis in ſalutem. Itaq. inſtructorem ſuum ita intueatur, tanquam Dei inſtrumentum ad hoc ſibi miſſum, vt eum dirigat, & perducat per eam viam, quæ ad vitam ducit. Quam ob cauſam cum omni reuerentia, & alacritate, & confidentia excipere debebit, quæ ei proponet. Præterea nihil eum celet, nihil diſsimulet, ſed ſincerè totum cor ſuum ei patefaciat, & candidè referat quomodo ſingulę meditationes ſucceſſerint, quas in eis, vel extra eas reliquo tempore conſolationes, deſolationes, lumina, vel bona deſideria ſenſerit. Deniq. obediat ei in omnibus perfectè, neque alias meditationes, aut alium ordinem teneat quàm ille præſcripſerit, idemque in pœnitentijs, & corporis caſtigationibus; & in ſumma hoc ſibi perſuadeat, quò diligentius, & exactius illius ductum ſequetur, eo aptiorem fore ad Dei gratiam largius accipiendam, quia illa humilitas, & illa ſimplicitas valde Deo placet, & cum talibus eſt eius ſermocinatio. Hæc igitur neceſſaria quidem ſunt, vt plenior fructus eliciatur. Sed tamen ſi is, qui tradit exercitia timeret, ne ſi omnia proponat exercitanti, fortaſſe eum deterrerent, ac retraherent, melius eſſet, vel aliqua tantum horum proponere ab initio, vel non admodum exaggerare, ſed ſi poſtea cum guſtu ſpirituali eum affici viderit, magisque capacem

ad hæc

ad hæc portanda, tunc eum paulatim excitare ad exercitia peragenda cum omni perfectione.

Sunt etiam alia, de quibus monendus eſt qui facit exercitia, ſed quia hæc continentur in annotationibus, vel regulis ſcriptis in libro exercitiorum, non eſt, quod hic repetantur. Hoc tamen de iis addendum, debere eum omnem diligentiam ponere in eis obſeruandis quoniam quò diligentior in hoc fuerit, eo citius,& vberius inueniet fructum ſpiritualem, qui quæritur.

Illud etiam in particulari attingi poteſt, non debere eum legere niſi ſcripta, quæ ei traduntur, nec libros habere in cubiculo, vt occaſio legendi præcidatur, præter Breuiarum, ſi Sacerdos ſit, aut Officium Beatæ Virginis, ſi tamen inſtructori videbitur, poſſet in prima hebdomada legere librum Gerſonis de imitatione Chriſti, in ſecunda aliquid ex Euangelijs,& Sanctorum vita, vt dicitur in annotatio nibus poſt primam meditationẽ ſecundæ hebdomadæ. Sed has vitas ſanctorum oporteret eſſe ſelectas,& valde accommodatas ei, qui facit exercitia, vt ſi eſſet vxoratus, oporteret ei tradere vitam alicuius qui ſanctè vixiſſet in ſæculo, ſimiliter in religioſis, & in alijs ſimilibus. Quare is labor,& diligentia eſſe deberet inſtructoris in idoneis ſeligẽdis, porro in Euãgelijs non debet legere niſi illud myſterium, quod eadem hora, vel die eſt meditaturus,

vt ha-

vt habetur in primo notab.post quintam contempl. 2. hebdomadæ. Tamen si post actam meditationem tædio affici videretur, ac potius tempus perdere, posset etiam, vt dictum est, addi aliquis alius liber, vt prima hebdomada, Dionysius Carthusianus de quatuor nouissimis, Confessiones sancti Augustini, aut similes; hoc aduertendo, vt non solum boni, & vtiles sint, verum etiam apti, & opportuni ad gignendum illum affectum, qui eo tempore in exercitijs quæritur, vt contritionem, vel timorem, vel Dei amorem. Quinetiam monendus est, & docendus vt ipsam lectionem dirigat ad meditationem, nimirum non legendo cursim auiditate sciendi, & videndi noua, sed immorando, & perpendendo accuratè ea quæ legit, & intrando in eosdem affectus. Quod de legendo dicitur, idem de scribendo dicendum. Nihil enim aliud scribi debet præter ea quæ pertinent ad orationem, nempe puncta aliqua quæ Dominus communicauerit in meditatione, vel etiam extra meditationem, quæ tamen breuissimè notanda sunt, non diffusè per modum sermonis. Hæc autem puncta possunt esse duplicis generis, vel practica quæ pertinent ad agendum, vt sunt desideria quædam, aut firmæ deliberationes faciendi aliquid, vel quæ pertinent ad cognoscendum, vt sunt quædam veritates, aut lumina circa aliquam materiam, vt alicuius virtutis v. g. humilitatis, contemptus mundi, patientiæ &c. vel etiam in

aliqua

aliqua materia meditationis, vt incarnationis, vel paſsionis Domini, & ſimilia eiuſmodi præſertim, quæ ſint quaſi axiomata quædam, & viam aperiant ad bene percipiendas, & meditandas illas materias. Sed illud cauendum ne, vel legendi, vel ſcribendi dulcedine ita ſe quiſpiam diſtineri ſinat, vt tempus eripiatur meditationi, aut etiam præparationi ad meditationem. Semper enim aliquantò ante meditationem debet omnia relinquere, & omnino ſuam cogitationem conuertere ad puncta illius exercitij quod iam inſtat. Addo etiam; cauendum hoc quoque ne nimis legendo, aut ſcribendo defatigetur animus, & quaſi vires eius exhauriantur, oportet enim ſaluam ſemper relinqui meditationem, & cætera omnia huic vni ſeruire.

Qui exercitia exactè facere volunt, vireſque idoneas habent, ijsquinq. horę meditandi quotidie præſcribi ſolent, prima circa mediam noctem, quod tempus propter quietem, ac profundum ſilentium valde aptum eſt meditationi; ſecunda ſub aurorã, tertia paulo ante prandium, quarta poſt meridiem, quinta ſub Veſperam, & poſt vniuſcuiusq. horæ meditationem quadrans etiam ad examen præcedentis meditationis. Cum alijs, qui debilioris ſunt valetudinis, vel tam exactum modum ſeruare non poſſunt, diſpenſari poterit de hora mediæ noctis, ita vt quatuor horę maneant, aut etiam pauciores, ſi inſtructor ita expedire iudicaue-

rit.

rit. Vt verò plures ſint quàm quinq. raro con tinget, vt expediat. Nam cum nimis continuantur hæc exercitia mentis, ita retundi ſolet, vt obtuſior etiam reddatur intellectus, & voluntas minus efficax.

De loco exercitijs idoneo, & de quibuſdam particularibus. Cap. III.

LOcus ad facienda exercitia non eſt dubiũ, quin debeat eſſe remotus ab hominũ concurſu, & aſpectu etiam maximè familiarium. Ita enim monet Pater N. Ignatius annot. vltima vbi etiam tres eius rei commemorat vtilitates. Quare ſi exercitans alibi, tam commodè, & tam fructuoſe non poteſt, & Superiori ita videatur, poterit excipi domi noſtræ, ſed in aliquo cubiculo, quod ſit quàm maximè ſeparatum ab alijs cubiculis, & officinis domeſticis, vt quàm minimè videat, vel audiat quæ à noſtris fiunt. Quod vero ad expenſas attinet, cum ille in domum noſtram venerit, conſulatur ſuperior: ad cuius prudentiam pertinebit, ita omnia moderari, vt ſi ille aliquid obtulerit pro victu, neque occaſione domus non grauandæ minuatur fructus, ac numerus eorum, qui exercitia facere poſſunt, neque contra aliquid fiat quod ſordidum videatur, & auaritiæ ſpeciem præſeferat.

In hoc loco præter inſtructorẽ debet etiam eſſe qui ei inſeruiat, & neceſſaria ad victum defe-

deferat. Hunc autem oportet esse fidelem, discretum, taciturnum, quique sua modestia, & humilitatis, ac deuotionis exéplo ædificet. Nihil autem loquetur, nisi de ijs, quæ ad victum, aut cubiculum, & ministeriū suum pertineant, idq. paucissimis, omnia semper ad instructorem reijciendo, quem etiam de singulis certiorem faciet, nec rem vllam ei deferet, etiam postulatus, nisi illo consulto.

Componet lectum, & cubiculum verret opportuno tempore, quod fere erit tempore missæ. Cætera etiam quæ opus erit, munda, & apta afferet, præseferendo semper magnā charitatem, & diligentiam: atque inter alia meminerit etiam pro ipso orare quotidie. Aliquando etiam profuit huic ministerio eum deputare, qui notus, aut familiaris esset exercitanti, idque iuuat non solum ad consolationem quandam ipsius, sed etiam ad profectum spiritualem, quoniam aliqui interdum confidentius se aperiunt amicis huiusmodi, quam ipsi Instructori, si eum nunquam antea norant. Sed hoc totum pendere debet ex iudicio eius, qui trādit exercitia, vt videat quatenus hic progredi debeat, quid loqui, & quomodo. Debet enim vti eo tamquam instrumēto suo iuxta id quod intelliget conuenire ad maiorem vtilitatem exercitantis. Quod ad victum attinet, quærendum est ab eo quid sibi parari velit, idque ei afferendum, quod ille petierit.

Præter hunc qui ei ministrat, vt plurimum

non debet ab alijs visitari. Nam de sęcularibus quidem nulla est dubitatio, nisi aliqua necessitas vrgeret. Ex nostris autem aliquis mitti posset, cum vel qui facit exercitia, id peteret ab instructore, vel instructor etiam illo non petente ita iudicaret ad eius consolationem vel profectum. Quicumque autem eat, cauere debet, vt nullus nisi vtilis sermo habeatur, ac de rebus spiritualibus, nulla tamen significatione quod eum ad hunc, vel illum vitæ statum impellere velit, præsertim vero ad Societatem. Nam præterquam quod vocatio debet esse libera & à Deo venire, ipsi etiã qui in hac deliberatione versantur, si id intelligant, aut suspicentur, eo magis retrahi solent, & contra, vt experientia sæpe ostendit, eo magis incitari, cum in nostris nullam talem cupiditatem animaduertũt.

Qualis esse, & quid facere debeat qui exercitia tradit. Cap. IV.

QVod ad illum attinet, qui exercitia traditurus est, illud primum à P. N. Ignatio 4. par. c. 8. ff. 5. præcipitur, vt prius ea in se ipso sit expertus, vt rationem eorum reddere posit, & dexteritatem in ijs tradendis habere. Quod vt facilius assequatur (vt ibidem dicitur in declaratione) prius quibusdam tradere deberet, in quibus minor esset iactura, si quid erretur, vt verbi gratia, Iunioribus, aut ijs, qui non ingressuri sunt electionem de vitæ

statu.

ſtatu. Deinde etiam proderit conferre ſuum modum procedendi cum aliquo magis exercitato, benè adnotando quid magis vel minus conuenire deprehenderit. Itaque hoc primum & præcipuum eſſe debet, vt ſit bene verſatus in rebus ſpiritualibus & nominatim in his exercitijs. Præterea ſit prudens, & diſcretus, parcus, & moderatus, conſideratus in ſermone. Sit etiam ſuauis potius, quam auſterus, maxime cum ijs, qui tentationes, vel etiam deſolationes, aut ariditates, & tædia patiuntur, quos conſolari, animare, & erigere debet opportunis conſilijs, & precibus tum ſuis, tũ aliorum. Expedit etiam vt gratus ei ſit, qui facit exercitia, quoniam hoc modo magis ei confidet, ſeque magis aperiet.

Porro in agendo cum ipſo meminerit auctoritatem quandam ſemper retinere, ſeruata quadam maturitate, & grauitate, eoque etiam magis, quo is qui in exercitijs verſatur, maior ipſe fuerit. Hoc enim valde expedit ad eius ſpiritualem profectum, vt locum, & perſonam Magiſtri, vt vere eſt, tueatur. Et ſi hæc auctoritas temperata eſſe debet humilitate religioſa, quæ eluceat in omnibus eius dictis, & factis; ita vt ne veſtigium quidē vllius vanitatis conſpiciatur; ſed in hoc Chriſtum imitari debet, qui cum forma eſſet omnis modeſtiæ, tamen, ſicut ſcriptum eſt, loquebatur tamquam poteſtatem habēs. Itaque cum omni libertate officium ſuum exequi debebit, tum docendo, tum monendo,

tum dirigendo, vbi quippiam curuum, aut distortum esse viderit. Caueat cum bonum aliquem effectum viderit in ijs, qui se exercent, quicquam suæ industriæ, aut peritiæ tribuere, cũ hi omnes effectus gratiæ sint à solo Deo, & consilia extrinsecus adhibita præterquam quod si bona sunt, ab eodem Deo sunt, tantam vim habeant, & tantum operentur, quantum concurrit, & cooperatur Deus. Ex altera tamen parte multum confidat in Domino, & ab eo speret certum auxilium tum sibi, tum ei qui facit exercitia. Illud autem valde obseruandum, vt nihil de suo apponat, sed cum eiusmodi consilia debeant ex diuina inspiratione suscipi, caueat ne indiscreto zelo conetur aliquid ei suadere, sed sinat Deum, de sua creatu ra disponere iuxta placitũ bonitatis suæ. Quod vt melius, & facilius in opere præstet, seruet se in animo plane indifferentem, & in nihil aliud eius voluntas feratur, nisi vt sanctissimum Dei beneplacitum in anima illa plene, & perfecte compleatur, & ipse tantum in eo laboret; vt qui se exercet, id inuestigare sciat, & sciat se à demonis deceptionibus expedire, quibus homines retardare solet.

Curet etiam perspectum habere eum qui facit exercitia non tantum quoad statum, & cõditionem, si nobilis sit, vel plebeus, doctus vel indoctus &c. Sed etiam quoad peculiares quasdam partes, vt si simplex, vel prudens sit, si prouectus in rebus spiritualibus, an adhuc rudis,

rudis,ac nouus,si intelligens,& capax, an vero hebetior,& tardior. Nam cum diuersis diuerso modo agendum est, vt rudioribus sunt res explicatius proponendæ, alijs autem breuius &c. Illud autem in primis necessarium vt qui exercitia traditurus est totum librum exercitiorum perlegerit, eumque præ manibus habeat, & præsertim annotationes & regulas. Neq. sufficit cursim ea videre, sed omnia accurate, immo singulas pene voces expēdere oportet, quoniam quædam sunt in ijs breuissime dicta, quæ magnum pondus habent, & ignorata, aut præterita damnum afferunt. Itaque tum antea accurate ea vidisse oportebit, tum vero in dandis exercitijs relegēda erunt accuratius, præsertim quæ pertinent ad illud tempus, in quo tum versatur exercitans. Iuuabit etiam vt singula exercitia, antequam ea tradat, aliquantulum ipse meditetur, si fieri poterit, vt melius imprimat alteri. Cœptis exercitijs sit diligens, in visitando suis temporibus exercitante. Videtur, autem expedire, vt quotidie semel eum adeat, neque tamen sæpius, nisi aliqua occurreret necessitas, idque prima præsertim hebdomada, in qua talis necessitas facilius contingere potest. Immo cum aliquibus hominibus grauibus, & bene introductis in spiritu, & deuotione, posset etiam aliquādo esse vtilius vt aliquis dies omitteretur. De tempore autem eum visitandi, videat ipse quod sit cōmodius & aptius. Ex natura qui-

dem sua videtur matutinum, quia tunc animus est magis dispositus ad res percipiendas & penetrandas. Quamquam sub vesperam solet esse maior necessitas, quia tunc interdum magis crescunt tentationes, & desolationes, quia animus est minus aptus ad contemplandum, & ideo interdum incidit in morositatem quandam, & magis est expositus tentationibus. Videat etiam instructor, an aliquando ex peculiari causa expediat, vt statim à prandio, vel à cæna ipse, vel aliquis alius maturus, & discretus ab eo designandus cum exercitante maneat ad honestam recreationem. Igitur quodcunque tempus elegerit ad eum inuisendum, cum ad ipsum venerit, interrogabit quomodo se habuerit ab ea hora, qua illum postremo vidit, & præsertim in meditatione, nimirum quem modum tenuit in meditando, quos mentis discursus, quas voluntatis motiones habuerit, quas consolationes senserit, & in quibus punctis. Si bene procedit, & consolationibus abundat, non valde laudare oportet; ne sibi complaceat, sed primum doceat quomodo solidum fructum ex illis consolationibus elicere debeat. Nam si nihil aliud fiat, abeunte illo suaui sensu, qui fere non diu durare solet, nullus fructus remaneret. Quare instruendus est vt eas consolationes dirigat ad morum emendationem, vitæque totius institutionem, quia vt scriptum est, non auditores legis, sed factores iustificantur. Atque hic etiam mo-

nendus

hendus est, vt breuiter in scripto ponat notabiliores consolationes, & lumina, quoniam proderunt multum alio tempore; cum ea non habebit. Deinde verò præparet illum ad tempus desolationis, & ariditatis, quæ solent frequenter contingere, ne deinde cum contigerit, imparatus sit. Atque hoc tempore cum res benè succedit, non oportet diu cum ipso remanere, sed sinendum vt creator cum creatura sua, & hæc vicissim cum illo transigat, nisi necessarium videretur ad eum vel dirigendum, vel etiam recreandum si nimis absorptus esset cogitationibus illis.

Contra vero si exercitans aridus sit, & desolatus, aut distractus in meditando, percunctari debet, quomodo se gesserit in meditatione, & nominatim quomodo obseruarit additiones, & si in aliqua remissum inuenerit, moneat, & instruat. Aperiat etiam ei viam ad meditationem, attingendo, & quasi indicando aliquos conceptus, quos deinde ipse cogitatione prosequatur. Hortetur ad patientiam, & longanimitatē, ne se obrui sinat tædio, ac propter molestiam, & laborem auertatur ab oratione, quia si fortiter cum spe, ac fiducia perseueret pulsare ad ostium misericordiæ diuinæ, non poterit non aperiri iuxta illud, Si moram fecerit, expecta eum, quia veniet, & non tardabit. Moneat etiam optimum remedium consequendi à Deo deuotionem esse, vt humilietur sub potenti manu Dei, & se subijciat, ac

resignet eius diuinæ voluntati; sæpe enim illa displicentia, & amaritudo nō tam venit ex feruore, quam ex tacita quadam superbia qua homo confidit in sua diligentia, vel quia in eo etiam vellet excellere, aut ex amore proprio quia amat consolationem. Quare hoc omnino obseruandum est, vt cum fecerit quod in se est, cætera permittat diuinæ voluntati, & charitati, & confidat, quia illa ipsa ariditas ideo permittitur à Deo, quia sibi sic expedit. Et hic ipse affectus humilitatis, & subiectionis erga Deum sæpe magis efficax est, vt concedat gratiam bene orandi. In primis autem caueat Instructor, ne vnquam det ei occasionem suspicandi, quod minus bonam opinionem de se habeat, etiam si non ita se bene gesserit, sed ostendat illi semper se bene sperare, & sua spe etiam illi animum, ac spem addat. In proponendis punctis meditationum non oportebit ea valde exaggerare aut etiam ita enucleare, vt qui meditatur, ipse nihil noui per se inuenire possit, aut certe ægre. Experientia enim docet magis omnes delectari, & moueri etiam ijs, quæ per se inueniunt, & ideo satis erit quasi digito indicare venam, quam deinde sibi quisque effodiat. Si tamen essent aliqui parum capaces, ijs posset paulo magis declarari. Ipsæ autē meditationes dari solent in scriptis, ne fatigetur memoria exercitantis, quod solet impedire deuotionem, cum vires omnes sint integræ reseruandæ intellectui, & voluntati.

Deniq.

Deniq. inter alia quæ Instructor attendere debet, est etiam illud ne exercitans caput lædat nimia attentione orandi. Est enim magnum huius periculum, tum tempore desolationis, quo anima magis conniti solet, quasi aduerso flumine, tum etiam cōsolationis cum se totam dat propitijs ventis. Quare non sufficit monere de moderatione seruanda; nam cum ij qui exercitia faciunt, vt plurimum sint rudes, & noui in meditando, non ita possunt cognoscere, quid sibi nociturum est: sed oportet interrogare quem modum seruent in eleuanda mente in Deum, & in ea retinenda in Deo, & nominatim in compositione loci, ac si appareat eos sibi vim facere, docendi sunt de modo, ac ratione cogitandi suauiter de diuinis, primo quia alioquin durari non potest, & impeditur meditatio, deinde etiam quia solidus fructus consistit in cognitione illarum veritatum, & voluntatis motione; quæ procedūt ex lumine intimo: non autem in hac attentione violenta, aut in coactitijs illis lachrymis, quas merito irridet Cassianus. Postremo quia hoc negotium orationis etiam si nostram quoque cooperationem exigat, maiori tamen ex parte pendet à Deo, & est donum Dei. Quare ad hoc potius se anima disponere debet per humilitatem, & puritatem, quàm confidere in sua præparatione, & industria.

Reliqua quæ in vniuersum monendus esset Instructor, ferè continētur in libro Exercitiorum,

rum, partim in meditationibus ipsis, partim in annotationibus, partim etiam in regulis illis discernendi spiritus; quæ sunt valde vtiles, & quasi lucem præferunt in omni hoc itinere spirituali, tum prima hebdomada, tum omnibus sequentibus. Et ideo iterum repetendum quod supra attigimus debere hunc librum admodum familiarem esse instructori, eiusque memoriam renouandam eo tempore, quo exercitia traduntur, quia quoties eum leget, toties nouum lumen, & intelligētiam hauriet. In quo etiam admonendus est, etiam si ex vna parte omnem eius ordinem, ac methodum, & particularia documenta exactè seruare debet, & quo exactius seruabit, eo magis concurret Dominus, tamen ex altera parte multa permitti eius prudentiæ, pro varietate, vel personarum, quæ faciunt exercitia, vel spirituum, quibus agitantur, vt vel ista exercitia moderari, vel etiam aliqua alia præsenti earum necessitati opportunè præscribere posſit, vt apertè dicitur Annotat, 17. & 18. ex primis, & alibi.

De variis hominum generibus, quibus dari possunt exercitia. Cap. V.

QVibus exercitia dari poſſunt in vniuersû in duas classes diuidi posse videntur. Alij enim sunt, qui omnes illas conditiones habēt, quas Cap. primo diximus requiri, vt integra exercitia peragant, & de his nihil hic in particulari

culari dicendum eſt : ad eos enim pertinent omnia quæ toto hoc Directorio dicentur, maximè ſi de totius vitæ ſtatu deliberare velint. Alij igitur ſunt, quibus non ſunt tradenda plena exercitia, vel quia iam in ſtatu ſunt, vt matrimonio vincti, & alij quibus ob alias cauſas non expedit dari electionem, vel quia propter negocia publica, aliaſve occupationes tẽpus, aut locum non habent, vt ſunt Magiſtratus, & quidam aliquãdo nobiles, aut patresfamilias, & ſimiles, vel quia non aliam vtilitatem quærunt ex exercitiis, quàm vt generalem Confeſſionem faciant, & ad reliquam vitam bene dirigendam inſtruantur, vel quia non admodum capaces ſunt, vt ſunt rudes, & illiterati, qui tamen iuuandi ſunt iuxta eorum captum.

Igitur quod attinet ad religioſos (non agimus hic de noſtris, quia de his ſeparatim agemus Capite ſequenti) ſi antea nullum mentalis orationis vſum habuerunt, eadem eſt ratio, quòd ad eos inſtruẽdos attinet, quæ alterius cũ iuſuis ſæcularis, maximè ſi antea laxiorem, & liberiorem vitam duxiſſent. Tunc enim diligenter exercendi eſſent prima hebdomada, vt habeãt cognitionem, & contritionem ſuorum peccatorum, tum quæ in ſæculo, tum quæ in religione commiſiſſent, quia hoc eſt fundamẽtum ad reformationem, & correctionem totius vitæ. Si vero antea etiam dediti fuiſſent orationi mentali, & deuotioni, tunc prima hebdomada breuius percurri poterit, vt diligẽ-

tius

tius immorentur in meditatione vitæ Christi. Illud vero in prima hebdomada, & deinceps præcipuè curandum erit, vt in sua vocatione confirmentur, & sibi persuadeant hanc viam sibi constitutam esse ad beatitudinem consequendã, vt regulas sui ordinis plurimi faciant, & eas quam diligentissimè obseruent, & ad suum institutum quàm maximè afficiantur, vt causas intelligant, quare adhuc minus profecerint, & ad hunc finem meditationes, & examina dirigant, quod ab initio explicandum erit, & deinde semper continuandum. Deniq. etiam vt zelum concipiant iuuandi alios siue proximos iuxta suum institutum, siue etiam fratres eiusdem instituti, & exemplo, & opere. Electio status non est eis danda, sed tamen iuuabit tradere regulas, & instructiones eius, vt possint deinde alios iuuare, vel etiam de rebus occurrẽtibus deliberare eodem modo quo infra dicetur de hominibus Societatis. Quin etiam finitis exercitijs posset eis communicari liber, si ipsi cuperent, & eo bene vsuri viderentur, & deniq. doceri etiam possent de modo tradendi alijs exercitia. Ceterum sciant nostri vix fructuosius operam poni posse, quam cum religiosis, quoniam non in ipsis tantũ fructus ille residet, sed ordinarie manat ad alios, primum quidẽ ad eorum fratres, qui ipsorum exemplo iuuari possunt, deinde etiam ad sæculares quorum animas illi tractãt. Et ideo licet omnibus religiosis vtilia semper sunt exerci-

tia,

tia, tamen ijs maxime à quibus, vel ratione officij, vel alterius eiusmodi causæ vtilitas in alios deriuari potest, vt sunt Magistri Nouitiorum, Superiores, Baccalaurei, Concionatores, & alij eiusmodi. Quo fiet sæpe, vt vno reformato alij multi reformentur: idq. commodius est quam vt nos ipsi id per nos præstemus, ne videamur velle esse aliarum religionum reformatores, quod solet esse odiosum.

Si sint coniugati, aut patresfamilias, dirigēda erunt exercitia ad eum finem, vt iuxta diuina præcepta familiam regant, liberos & seruos instruant, præterea vt redditibus, & facultatibus iuste, ac pie, & sobrie vtantur, & eleemosynas faciant pro viribus suis, neque excedant in sumptibus, aliaq. similia de quibus agitur in lib. Exercitiorum, in fine secundę hebdomadæ. Hi autem effectus, quos diximus plerunq. solent in anima consequi ex meditationibus ipsis quanquam alterius materiæ: quoniam cum verè timor, vel amor Dei ingeneratus fuerit, facile etiam reliqua vita tota reformatur. Sed tamen si Instructori videretur propriam aliquam directionem de his dare, vel extra orationem, vel in ipsa oratione per aliquam meditationem, posset etiam hoc fieri, quod idem intelligimus de alijs quoque hominum generibus, de quibus statim dicemus.

Si sint Ecclesiastici, ita erunt instituendi in exercitijs, vt cognoscant quantam virtutem exigat ille status, eamq. acquirere cupiant, &

dolęant, ſi non hactenus habuerint. Quare ita dirigendi ſunt, vt vitia, & prauos affectus exuere decernant, & contrarijs ſe virtutibus ornare, quæ Eccleſiaſtico homini neceſſaria ſunt; vt ſemper meminerint, ſe diuino cultui, & Eccleſiæ miniſterio dicatos, & conſecratos eſſe, ideoq. munus ſuum implere ſatagant, vt etiam beneficiorum prouentus rectè diſpenſare, & in eos vſus, quos oportet, erogare ſtudeant, denique vt etiam zelum Dei habeant, & pro animarum ſalute iuxta vires, & talentum, & officium, elaborent.

Si ſint Magnates, aut Magiſtratum aliquem gerant, ijs quoque debebunt ſua præcepta, & documenta tradi, vt iuſtitiam adminiſtrent, vt auaritiam, & ſuperbiam fugiant, vt pauperes ſubleuent, vt ſe Dei miniſtros in illo opere eſſe ſentiant, vt ſemper Dei timorem, atque honorem omnibus rebus proponant, & alia, quæ Inſtructor ſua prudentia per ſe videre poterit, & ad ea dirigere eum quē inſtruit. Quòd ſi eiuſmodi homines propter publica negocia, quæ gerunt, vel ob alias honeſtas cauſas non poterunt omnino vacare exercitijs, oportebit accipere, quod poſſunt, vt ſcilicet aliquas ſaltem horas quotidie meditationi tribuant. Et tunc etiam poterunt manere in domo ſua, ita vt Inſtructor adeat ad ipſos ſuis temporibus; quod aliquando melius eſſe poſſet, quàm vt ipſi domum noſtram veniant ad Inſtructorem, præſertim cum ſunt perſonæ illuſtriores, quia ſic fa-

ſic facilius res celatur. Illud tamen longe vtilius ſi poſſent in aliquod prædium, aut cœnobium ſecedere, vt fecit P.N. Ignatius in monte Caſsinate. In ipſis autem exercitijs ita procedendum erit, vt res, ac tempus poſtulabit. Nam ſi minus temporis ſpatium quotidie impendant meditationi, eo magis proroganda erit prima hebdomada, & confeſsio generalis, & reliqua. Si vero plures horas meditando inſumant, poterunt iſta omnia celerius expediri, vt magis vel minus accedatur ad conſuetam formam exercitiorum. His autem electiones non ſunt dandæ, niſi forte deliberare vellent de officio, vel dignitate aliqua ſuſcipienda, vel deponenda, aut etiam de vitæ ſtatu ij, quibus integrum eſt. Monendi autem ſunt, vt ſaltem horis illis, quibus meditationi vacant, ab omnibus aliarum rerum cogitationibus ſe expediant, quantum fieri poteſt.

Si ſint rudes, & illiterati, non erit multum temporis cum eis inſumendum, nec tradenda ſunt eis integra exercitia, ſed ſeruandus eſt modus, qui indicatur in annot. 18. ex viginti. Ad hoc autem caput pertinent etiam feminæ, quarum aliquæ interdū expetūt exercitia, atq. ideo cum ijs idem modus ſeruari debet, qui cū rudibus, niſi eſſet aliqua tam bono iudicio, & ita capax rerū ſpiritualium, tantumq. ocij domi haberet, vt exacte omnia, aut maiorem partē facere poſsit, tunc enim nihil impediret etiā hęc fieri; ſed cum vtroq. genere illud obſeruari

debe-

deberet, quod prudentiæ est, vt ipsæ in ecclesiam nostram veniant ad accipiendas meditationes & ita caute procedatur, ne vlla suspicio, aut scandalum sequatur: quam etiam ob causam fortasse expediet, vt non dentur meditationes in scriptis, sed voce, ne homines existiment aliquas esse epistolas. Quod si scripto vtendum erit, fiat omnino discrete.

De modo tradendi nostris exercitia,
Cap. VI.

QVod ad nostros attinet, primum quidem ijs, qui Societatem ingrediuntur, omnino debent dari exercitia omnia integra, & iuxta formam in libro præscriptam. Cum enim hoc sit vnum ex experimentis, quod N.P. Ignatius requirit, requiritur etiam, vt fiant plane, vt iacent, excepta tamen electione. Præterea in progressu temporis cum cōtigerit, vt se colligāt ad facienda exercitia, debebunt hæc ipsa aliquoties, vt bis, vel ter, facere, si non integre, saltē ea quæ sunt primæ hebdomadę, & aliquot meditationes ex sequentibus vt de regno Christi, Incarnatione, tentatione domini, institutione sanctissimi Sacramenti, Passione, & illa, quę est de amore excitando, prout opportunum fuerit, & tempus concesserit. Quod propterea faciendum est, quia cum deinde exercitia alijs daturi sint, omnino oportet, vt ipsi ea prius bene nota, & perspecta sibi fecerint. Quam etiam

ob

ob causam oportet, vt præter meditationes bene intelligant, ac teneant vsum quarundam regularum, & annotationum. v. g. annotationes viginti initio libri exercitiorum positas, examina, additiones decimas, in fine primæ hebdomadæ, regulas electionum, & alia eiusmodi; & ideo legere debebunt librum, & bene intelligere, ac de quo dubitabunt, quærere ab eo, qui eis tradit exercitia. Ceterũ postquam ea, vt dictum est, aliquando fecerint, & repetierint, reliquo deinde tempore dum nondum ita exercitati erunt in vsu meditationum, Et si in quotidianis meditationibus potest quisq. pro sua deuotione, vel necessitate ea meditari, quæ Dominus suggerit, ex Euangelio, Scripturis, vel alia (re tamen pro securiore directione, ac vtilitate maiore cum Præfecto rerum spiritualium, aut cum Superiore communicata) tamen cum agitur de tempore aliquo certo meditationibus, & secessioni tribuendo, quod nos communiter exercitiorum vocabulo appellamus, quia fere expedit ab aliqua purgatione inchoare; conuenit vt aliqua exercitia purgatiua non prætermittant, vt de morte, & de peccatis, præsertim reflectendo ad ea, quæ in religione admiserint. Neque tamen expedit dare in scriptis exercitia ista accommodata religioso statui, vt exercitia P.N. Ignatij integra, vt sunt, conseruentur, nulla re addita, vel transformata, ac præterea quia etiam ipsi maiorem sine dubio gustum, & mo-

tum ſentient ex ijs, quæ ipſimet inuenerint, quàm quæ ab alio ita minute enucleata acceperint. Sed tamen Inſtructor poteſt aliquam inſtructionem, aut lucem dare, & tanquam in via ponere; monendo exercitantem, vt ipſe ſibi applicare conſueſcat, vt v. g. in fundamento, poſtquã cogitauerit finem hominis, actuet hunc finem in eo ſtatu, in quo nunc eſt, vt quoniam iam non poteſt eſſe indifferens ad diuitias, & paupertatem, applicet hanc indifferentiam ad eas materias, quæ occurrunt in Societate, & ſic de alijs.

Notandum eſt etiam primam hebdomadam debere in noſtris ſi ſemel exacte exercitia fecerint, ordinarie ſatis breui tempore expediri, ita vt etiam interdum minori ſpatio quam tridui, vel etiam aliquando bidui expediri poſſit, ſi ita videatur, vt gradus fiat ad ſecundam hebdomadam, in qua vt plurimum diutius immorandum eſt. Quare hoc potiſsimum ex Inſtitutoris iudicio pendere debebit, qui ſi viderit aliquem maiore purgatione indigere, poterit, & debebit eum diutius in ea retinere, ante omnia conando, vt eum inducat ad deſiderandam ſui ipſius reformationem perfectã. Materia autẽ circa quam hæc reformatio verſari debet, hæc fere eſt, paſsiones non bene domitæ, mali habitus, peruerſæ inclinationes, vt ad honorem, & æſtimationem propriam, vel propriam voluntatem, ad corporis commoditates &c. Tentationes ab extrinſeco proue-

nien-

nientes, præsertim vehementes,& crebræ, deinde etiam ministeria Societatis, vt concionari, audire confessiones, habere scholam; denique omnes actiones, quas aliquis componere, & ordinare velit, vt comedere, dormire, studere, agere cum externis, vel cum nostris, & alia.

Quare hoc primum curari debet in eo, qui facit exercitia, vt quàm maximam sui ipsius acquirat cognitionem, percurrendo tempus ante actum, & occupationes, vel officia, & in ijs perpẽdendo tum multitudinem defectuum, suorum, tum etiam grauitatem, ratione status, & obligationis, tum deniq. etiam considerando causas, & origines, & radices eorum vitiorum. Ad quam etiam reformationem valde vtile est, vt in fine primæ hebdomadæ fiat confessio generalis de toto tempore religionis, non quidem semper quoties exercitia repetuntur, sed cum aliquis peculiariter motus à Deo vellet instituere nouam vitam, seq. perfectius reformare. Hoc enim vsu compertum est magnopere multis profuisse, & valde iuuisse ad cognitionem sui, & emendationem. Quòd si viderit Instructor eum qui exercetur, hac ratione iuuandum ad eum finem consequendum, qui intenditur, poterit etiam aliquas meditationes statui cuiusque vel necessitati præsenti accommodatas addere, vt de beneficio vocationis, de tribus votis, de causis cur vota renouantur, & de ipsa formula votorum nostrorum

de diuinis beneficijs, de periculo tepiditatis, & huiusmodi. Interdum etiam ex Summario constitutionum præsertim ex præcipuis regulis, quibus religiosa fere perfectio continetur, vt 11. & 17. & similes; & in vniuersum eæ sint materiæ, quæ ad timorem, & amorem Dei, ad sui ipsius odium, virtutis studium, rerum visibilium contemptum, æternarum desiderium, atque charitatis ardorem augendũ pertinent. Ad faciliorem etiam introductionem eorum, quibus vel non est facultas, vel non vacat per se inuenire, poterit via aperiri ad mysteria vitæ, & passionis Domini, si nonnullæ veritates Theologicæ proponantur. v. g. cum de Incarnatione agitur, si causæ eius, & fructus explicentur; aut cum de passione, si causæ acerbitatis eius: si etiam insinuentur modi eã meditandi, v. g. ad compatiendum, ad imitandum, ad admirationem, & sic de alijs.

Postremo qui sunt iam prouectiores in rebus spiritualibus, & meditando magis exercitati, de quibus par. 6. c. 3. §. 1. ijs si interdum ad spiritum colligendum, & feruorem haurien dum se recipiunt, vel ad aliquod opus aggrediendum, vt missionem, aut aliquid eiusmodi, cum nec eadem sit omnium dispositio, nec vna mensura, non videtur quicquam præscribendum circa materiam, sed possunt ea meditari, quæ sibi vtilia putauerint ad eum finem consequendum, quem intendunt. Credendum est enim quod ex notitia quam ex exercitijs

Patris

Patris N.Ignatij antea iam habebant,& ex vnctione spiritus adiuti, inoffenso pede, immo magna cum vtilitate per hanc viam current. Quod attinet ad electionem status, ea non est nostris danda in exercitijs. De electione autem negocij, aut actionis alicuius consultare non est proprium exercitiorum; sed potest fieri etiam extra exercitia omni tempore, & occasione, & ideo in hac etiam diligenter instruendi sunt nostri, vt sciant bene vti regulis eligendi ad indagandam Dei voluntatem, & beneplacitum, vt cum Superiores debent statuere de re aliqua dubia, maxime si non possint cum suis consultare, vt dicitur 16. reg. Prouincialis, & deniq. in rebus omnibus, quas coram Deo constituere, ac definire oporteat, semper admodum iuuat illa praxis, quæ in eligendo præscribitur, de qua infra prolixius agemus, & inde peti poterunt, quæ nostros iuuare posint ad intelligendam Dei voluntatem in omni eiusmodi re, iuxta cuiusq. rei qualitatem.

De prima hebdoma in vniuersum. *Cap. VII.*

OMnia hæc exercitia à Patre N.Ignatio in quatuor hebdomadas distributa sunt, quæ quidem hebdomadæ non tam numero dierum, quàm materiæ genere distinguuntur, & ideò non necesse est, vt septem, vel octo dierum

 circu-

circulus in singulis consumatur, sed sufficit vt illi affectus, vel fructus inueniantur, qui in vna quaq. exquiruntur. Prima continet considerationem peccatorum, vt eorum fœditatem cognoscamus, vereq. detestemur cum dolore, & satisfactione conuenienti. Secunda proponit vitam Christi ad excitandum in nobis desiderium, ac studium eam imitandi, quam imitationem, vt melius perficiamus, proponitur etiam modus eligendi vel vitæ statum, qui sit maxime ex voluntate Dei, vel si iam eligi non possit, dantur quædam monita, ad eum in quo quisq. sit, reformandum. Tertia continet passionem Christi, qua miseratio, dolor, confusio generatur, & illud imitationis desiderium vna cum Dei amore vehementius inflammatur. Quarta demum est de Resurrectione Christi, eiusq. gloriosis apparitionibus, & de beneficijs diuinis, & similibus, quæ pertinent ad Dei amorem in nobis excitandum. Igitur in hac prima hebdomada proponuntur media, quæ ad animam purgandam per contritionem, & confessionem pertinent, & ad veram pœnitentiam in nobis gignendam iuuare possunt. Quare huc omnia dirigere debet, qui facit exercitia, vt peccati malitiam, suamq. abiectionem, & vilitatem agnoscat, eamq. ex animo intime sentiat. Quam ob causam expediret, vt hoc tempore si sacerdos sit, ex hoc spiritu humilitatis abstineat à quotidiana celebratione, nisi deuotio, aut profectus spiri-

tualis, aut aliqua obligatio ad id impellat, vt poſtea generali confeſsione peracta, maiori cum præparatione, fiducia ac reuerentia ad ſacrificium altaris redeat.

Notandum etiam hanc primam hebdomadam eſſe fundamentum, ac baſim cæterarum, & ideo nunquam prætermitti debere. Vnde etiam ſi quis alia exercitia huius hebdomadæ, aut etiam omnia integra feciſſet, & denuo ea repetere vellet, tamen hinc incipiendum eſſet, quamuis breuius expediri poſſet.

Igitur poſtquam aliquis in eum locum venerit, vbi exercitijs vacaturus eſt, ea ipſa nocte debet Inſtructor ad eum adire, & priuſquã tradat fundamentum, debet ei explicare aliquas ex annotationibus, nempe primam, & quintam, & ex decimaſeptima illam admonitionem de animo aperiendo, item ex viginti id quod dicitur de vtilitate ſeceſſus in loco ſeparato. Quod etiam opportunitatem ei dabit, vt moneat exercitantem de ijs, quæ ſupra cap. 2. diximus eum eſſe monendum, cum ea tamen dexteritate, quam ibi diximus, nempe vt non omnia ſimul, ſed quantum prudentia dictabit.

Annotatio autem illa ante fundamentum, quæ incipit, In primis, expediet magis hoc tempore, vt non proponatur ita in genere, quando quis incipit exercitia, ſed in diſcurſu exercitiorum, ſi quid dubium, vel obſcurum occurrat, aut ob aliquam exercitantis

diffidentiam, videatur opportunum, tunc ei explicari poterit.

De Fundamento. Cap, VIII.

PRimus ingressus in hãc primam hebdomadã fit per cõsiderationem vltimi finis, quæ consideratio ideo dicitur Fundamẽtum, quia est basis totius ædificij moralis, & spiritualis. Potest autem diuidi in tres partes, primo in finem propter quem homo creatus est. secundo in media ad consequendum hunc finem. tertio in difficultatem eligendi hoc, vel illud mediũ, cum ignoremus quid magis aptũ sit ad huius finis consecutionem, omnis autem error in hac parte non posit esse non damnosus, & periculosus. Ex quo nascetur etiam quartum, vt homo ponat se in illa omnimoda indifferentia, & æquilibrio. Hæc autem indifferentia est maximi momenti, & admonendus est exercitans, quanto altius hoc fundamentum iecerit, tanto firmius futurum ædificium; idq. etiam indicauit Pater N. Ignatius annot. decimaquinta, & decimasexta ex viginti.

In danda hac meditatione maxime, quia nonnullis cum nondum assueuerint orationi videri potest aridior, addi poterunt aliquę excursiones ad meditandum, vt in eo quod dicitur creatum esse hominem, potest simul cogitari à Deo esse creatũ de nihilo, & simul quot, & quanta in creatione habuerit, & præterea quomodo semper ab illo in esse conseruetur.

sed

Sed horum consideratio non tam dirigēda est ad gratitudinem, vt fit cum considerantur beneficia Dei, verum ad scopum huius fundamēti, nempe, quòd illa omnia à Deo data sint, vt perueniremus ad illum vltimum finem. Vnde etiam potest homo in hac meditatione reflectere cogitationem ad seipsum, quomodo hactenus habuerit se ad finem, & ad media, quantum aberrauerit, quòd creaturis abusus sit, quæ illi adiumento esse debuerunt, vt iam quasi in generali iaciat fundamēta ad cognoscendam deformitatem vitæ suæ, quod postea vberius, & magis particulariter faciet in meditatione peccatorum.

In meditatione huius fundamēti liber exercitiorum non præscribit certas horas, vt fit in exercitijs sequentibus, sed vt facili initio inchoemus, vnusquisq. pro viribus, & pro deuotione sua ad id tempus sibi assumat: vel si opus sit, Instructor ei præscribat.

Debet autem curare vt cognitio huius veritatis, quæ in fundamento tractatur, quàm maxime menti infigatur, quoniam vt fundamentum fabricæ totam ipsam sustinet, ita hæc veritas influit in omnia exercitia, & præsertim in ipsam electionem status, quæ tota fere hinc pendet, & ideo quo melius hæc meditatio successerit, eo etiam melius reliqua succedunt.

De duplici examine. Cap. IX.

DVM durat meditatio fundamenti debet Instructor exercitantem aliquoties visitare, & semper ei aliquid noui in scriptis afferre, quia sic videtur quodammodo leuari tædium, & melius etiam percipi quæ singula proponuntur. Igitur in primo congressu post datum fundamentum datur examen particulare, in quo tradendo significandum est ei, in quouis homine vnum, aut alterum vitium siue peccatum esse solere precipuum, & quod in eo sit quasi causa, & radix aliorum. Et licet in aliquo plura essent præcipua, expedire tamen, vt vnum deligatur ad quod extirpãdum toti incumbamus, vt eo superato ad aliud, & aliud deinceps peculiarem hunc conatum, & studiũ transferamus. Huic igitur rei seruit examen particulare, cuius vsus etsi post peracta exercitia esse debet toto vitę tempore, nũc tamen inchoatur, tũ vt aliqua eius peritia acquiratur, tum etiam quia hoc examine vti oportet circa exercitia, & eorum additiones. Est autem multum commendandus huius examinis vsus propter magnam eius vtilitatem; præsertim ad consequendam animi puritatem, vt docet Cassianus Colla. 4. & 5. Bernardus sæpe. Itaq. in fine exercitiorum cum discedenti dantur præcepta vitæ bene instituendæ, hoc in primis inculcandum est. Additiones autem illæ quattuor

tuor dictandæ ne sint, an verbo tantum explicandæ prudentiæ Instructoris relinquatur. Deinde eadem die, & sequenti datur examen generale, & quotidianum. Non autem datur per modum meditationis, sed instructionis cuiusdam, & vt homo incipiat aperire oculos ad cognoscenda peccata vitæ præteritæ. Quod vero attinet ad examen generale non est dubium, quin aliæ etiam multæ sint peccatorum species, quæ hic non ponuntur, sed vel hic ea tantum peccata attinguntur, quæ frequentius accidunt, reliqua autē peti possunt ab alijs auctoribus, qui ex professo de hoc agunt, vel hoc examen pro ijs tātum conscriptū est, qui iam paulo magis spirituales sunt, & ab alijs grauioribus peccatis abstinent, in hęc aut frequētius incidere solēt. Itaque non fuit mens P.N. Ignatij tam breui tractatione omnia peccata comprehendere, sed tantum, vt dictum est, pios animos admonere de ijs quæ frequentiora sunt.

Porro examen quotidianum, quod quinque puncta complectitur, dictetur prout iacet. Ad illud autem faciēdum iuuat illa lux, quam præbet examen generale per illam distinctionem peccatorum, quæ fiunt, cogitatione, locutione, & opere.

De exercitijs primæ hebdomadæ. Cap. X.

CIrca ordinem tradendi exercitia sequendus est is qui ponitur in ipso libro exercitio-

citiorum, nēpe vt prima hora fiat exercitium trium potētiarum, ſecunda autē peccatorum: tertia vero & quarta repetitiones vtriuſque, ſi autem addatur etiam quinta hora, fiat de inferno. Sin fiant tantū quattuor horæ, hoc exercitium de inferno differendum erit in diem ſequentem, quo eodem die poſſunt dari etiam alia exercitia de morte, de iudicio, cum ſuis repetitionibus. Tertio die proponenda erit eadem materia, ſed cum aliquibus nouis pūctis, vt in materia peccati, proponendo effectus quos facit in animo, aut aliquid eiuſmodi, ſic enim tollitur tædium, & materiæ profundius penetrantur.

Porro primum exercitium illud eſt, quod appellatur trium potentiarum, non quia in alijs etiam non exerceantur hæ tres potentiæ; ſed voluit P. N. Ignatius in hoc quaſi aditu, & principio omnium exercitiorum, viam monſtrare, quæ in meditando tenenda eſt, nempe, vt per memoriam adiuuaretur ratio ad diſcurrendum, ſiue ratiocinandum; per diſcurſum autem excitaretur volūtas, & affectus, idq. actuare voluit in materia peccati, quæ prima occurrebat ad meditandum. Itaq. in hoc primo exercitio ſunt ſigillatim explicanda exercitanti omnia, quæ in ſequentibus exercitijs futura ſunt vſui, quis ſcilicet modus ſeruandus, vt cū attentione, & ſine capitis læſione perſeuerari poſsit, & quomodo ſe animus colligere, collectumq. tenere debeat, & quod licet adhibendus

dus ſit intellectus ad cogitãdum, maior tamen habenda eſt cura affectus, & interioris guſtus, quàm vt multi cõceptus quantumuis pulchri, & acuti formentur,& alia eiuſmodi.

Hic etiam declaranda ſunt præludia, quorum vſus præſcribitur in omnibus exercitijs, & in primis quid ſit compoſitio loci, quæ nihil aliud eſt,quam fingere ſibi, & quaſi videre oculis imaginationis locum illum,in quo res, quã meditamur,geſta eſt, vt ſtabulum in quo Chriſtus natus eſt,aut cœnaculum grande ſtratum, in quo Apoſtolorum pedes lauit, aut montem in quo paſſus eſt. Hac enim loci compoſitione valde iuuamur ad attẽtionem,& motionẽ animæ,quę hoc modo quaſi alligata phantaſia rei illi certæ alligatur ipſa quoque quodammodo ne euagetur, aut ſi quando diuertat, habet ad manum, quo ſe facile colligat, & reuocet in ſitum illum ſuum,in quo ſe ab initio compoſuit. Vnde S. Bonauẽtura in Procemio de vita Chriſti. Tu inquit ſi fructum ex his ſumere cupis, ita te præſentem exhibeas ijs,quæ per D.N.Ieſum Chriſtum dicta, & facta narrantur, ac ſi tuis oculis ea videres, & tuis auribus audires toto mentis affectu diligenter, delectabiliter, & moroſe omnibus alijs curis, & ſolicitudinibus tuis omiſsis.Atque hoc quidem locum habet in meditatione rerum corporearum: nam in rebus incorporeis,vt eſt peccatum, & ſimilia,alia quædam eſt inſtituenda compoſitio loci,de qua dicitur ſatis clare in lib. exercitiorũ

in exercitio trium potentiarum.

Denique in hac loci repræſentatione vitandum eſt diligenter, ne nimis in ea fabricanda immoremur, vel nimiam vim capiti faciamus, quia non conſiſtit in ea fructus præcipuus meditationis, ſed eſt tantum via, & inſtrumentum ad ipſum fructum. Nec eſt dubium, quin aliqui maiorem in hac re habeant facilitatē, in quibus videlicet acrior eſt vis potentiæ imaginatiuæ. Alij vero quibus hoc difficilius eſt, non ita laborare debent, vt caput obtundant, quo ipſam meditationem impedirent.

In ſecundo exercitio, in primo puncto monendus eſt exercitans, ne deſcendat ad examinanda peccata ſigillatim, vt fieri ſolet, cū quis ſe ad confeſsionem parat. hoc enim poſtea facturus eſt extra meditationem: ſed hoc tempore in genere tãtum proponat ſibi ſua peccata, eorumq. multitudinem, & magnitudinem, vt concipiat confuſionem, & dolorem. Ad hoc autem confert percurrere loca, negotia, & perſonas, vt hic dicitur. Tertium & quartum exercitium conſtat ex repetitione primi & ſecundi. Harum autem repetitionum vſus eſt valde vtilis, ſæpe enim fit, vt cum eiuſmodi materiæ primum cogitantur, intellectus paſcatur illa rerum nouitate, ac curioſitate quadam, poſtea vero cum ſpeculationem moderamur, magis aperitur via internis affectibus, in quibus potiſsimum conſiſtit fructus. Quare in his repetitionibus vitandi ſunt longi diſcur-

ſus,ſed tantum proponere ſibi oportet,& quaſi percurrere,quæ prius meditati ſumus, & in ijs immorandum voluntate,& affectu, & hæc etiã eſt cauſa, cur plura hic colloquia ſint,quam in prioribus exercitijs. Quod autẽ dicitur in lib. exerc.in III.exer. primę hebd.repetitionẽ hãc faciendã de ijs, in quibus antea maiorem conſolationem, aut deſolationem ſenſerimus, ita intelligendum eſt, vt præcipue repeti debeant ea, quæ lumen, aut feruorem attulerunt, ſed etiam expedit illa puncta repetere, in quibus ariditatem ſenſimus, quia ſæpe contingit, vt deinde in ipſis maiorem cõſolationis copiam ſentiamus. Immo etiam bis repeti poteſt idem ſi magna ſentitur, conſolatio, aut alius bonus, & ſpiritualis affectus,& hoc potiſsimum in prima hebdomada.

Præter quinq. hæc exercitia P. N. Ignatij poſſunt addi alia, vt in fine quinti exercitij dicitur,vt de alijs peccati pœnis,de morte, de iudicio, vel de alijs cruciatibus Inferni, & quidem hæc rariſsime omittenda videntur, quia multum habent momenti, vt auocetur animus ab inordinato amore rerum harum viſibiliũ, & in his meditationibns concipit anima timorem ſanctum Domini, vt pariat ſpiritum ſalutis.

In fine cuiuſlibet exercitij ſemper fieri debet colloquium, vt in libro exercitiorum præſcribitur,nec tamen prohibetur,quin iuxta cuiuſque deuotionem etiam in principio, & in

medio

medio alia colloquia, & petitiones fieri possint,immo etiam aliquando expedit. Proprius tamen locus est in fine, cum anima ex meditatione magis eleuatam se sentit. Illa enim sunt aptissima colloquia,quæ formantur ex affectu interiori varia, vt ipse affectus varius est. Interdum enim homo agit cum Deo, vt filius cũ patre, interdũ vt seruus cum Domino, modo vt amicus cum amico, modo etiam vt reus cũ Iudice, aliquando etiam petens aliquod donum, aliquãdo gratias agens de beneficijs acceptis,alias accusando se ipsum,alias communicando cum eo familiariter. In quo notandum quod dicitur in tertia annotatione ex viginti, hæc colloquia, quando fiunt cum Deo, aut cum sanctis requirere maiorem reuerentiam,quam ipsas meditationes, & speculationes. In particulari vero colloquium secundum ad Christum vt impetret à Patre,explicandum erit rudioribus,hoc intelligi, non vt est Deus, sed vt homo mediator,& aduocatus, vt interpellet pro nobis.

Additiones quæ in libro exercitiorum ponuntur in fine primæ hebdomadæ, dandæ sunt pridie quam incipiantur exercitia,nempe meditatio,quæ dicitur trium potentiarum, & reliquæ,quia in ijs agitur de multis,quæ adiuuãt meditationem. Decima tamen additio posset differri in sequentem diem, quia non est adeo necessarium,vt detur illo die. Deinde sequentibus diebus dandæ sunt reliquæ additiones,

& re-

& regulæ de diſcernendis ſpiritibus, quæ conueniunt primæ hebdomadæ, & quæ conuenire videbuntur exercitanti, quas tamen non erit ſemper neceſſe ſcripto dare, ſed id Inſtructoris iudicio permittitur.

Hæ additiones curandum eſt, vt exacte ſeruentur, quia ex ipſis valde pendet fructus ſpiritualis exercitiorum, quãquam ex altera parte caueri etiam debet omnis exceſſus, & habenda eſt ratio perſonarum, & complexionum, vt ſi qui eſſent natura melancholici, non debent nimium coarctari, immo potius dilatandus eſt eis animus, & idem de perſonis imbecillioris valetudinis, & inſuetis ad hos labores, & ideo opus eſt prudẽtia, & diſcretione. experientia enim oſtendit quibuſdam profuiſſe quod eis concederetur aliqua laxitas in his regulis ſeruandis, alijs autem profuit ſeueritas, & rigor, ſemper tamen mixtus ſuauitate.

De Confeſsione generali. Cap. XI.

SIue exercitans verſetur in primis quinque exercitijs, ſiue alia adiungantur, cum iam id ſatis conſecutus videbitur, quod in hac hebdomada vt finis proponitur, nimirum cognitionem intimam peccatorum, & veram contritionem, & ad id ſerio conatus, & diuinæ gratiæ cooperatus, tam per exercitia, quàm per additiones iudicabitur, moneri debet, vt ſe ad generalem cõfeſsionem diſponat, & niſi in-

structori nimium fatigatus videatur, poterit adhuc pergere in meditando per vnam, aut alteram horam aliquid quod ad compúctionem peccatorum faciat, vel si id magis expedire iudicetur, aliquid legendo ad eum finem.

Vt autem hoc diligentius, & accuratius faciat, indicandum est ei quantæ sint vtilitates huius confessionis generalis, de quibus vtilitatibus agitur in ipso libro Exercitiorum post examen generale. Quòd si nulla alia esset, hoc certe satis esse deberet, quòd experimur homines plerumque, aut sine examine sufficienti, aut sine debito dolore, nullo vel valde infirmo melioris vitæ proposito ad confessionem accedere, ac propterea ad consequendam pacem conscientiæ, & ad tollendos scrupulos, qui si non antea, saltem in puncto mortis animam excruciare, & in periculum salutis æternæ adducere solent, multum prodest, semel se ab omnibus anteactæ vitæ peccatis abluere. Quam etiam ob causam, etsi cauendum est à nimia anxietate in facienda hac confessione, ita ne semper deinde maneant scrupuli, ac reliquiæ, vt quibusdam contingit, tamen ex altera parte studendum & conandum est, vt ita diligenter, atque accurate fiat, vt postea secura esse possit anima, se fecisse quod in se erat; nam sine hoc numquam frui poterit illa pace animi, & tranquillitate conscientiæ, quam diximus. Ideo præter proprium studium, & diligentiam exercitantis iuuandus est etiam ali-

qua

qua via, & methodo, nempe directorio aliquo ad bene confitendum, cuiusmodi iam multa extant bona, & apta, si opus fuerit, & pro cujusque indigentia.

Aliquando etiam, præsertim insignioribus hominibus, proderit dare legendam Summam Nauarri, vbi agit de statibus, vt attente considerent, quæ ad suum statum pertinent. Sic enim melius videbunt in quibus defecerint, quę si nostri per se proponerent, fortasse non tantam ijs fidem haberent, & possent putare eos esse nimios in vrgendis conscientijs.

Hanc generalem cõfessionem, vt plurimum magis expedit non fieri ei, qui tradit exercitia; si tamen exercitans ei confiteri mallet pro sua deuotione, vel sacerdotum penuria, aut aliæ causæ ita exigerent, nihil impediret quin etiam ipsi fieri posset.

De fine primæ hebdomadæ. *Cap. XII.*

QVoniam, vt supra dictum est, exercitiorum hebdomadæ non dierum spatio definiuntur, sed ex effectu, qui in eis prætenditur, ideo huius primæ hebdomadæ tempus vel contrahi, vel prorogari poterit, prout citius, vel tardius quisque contritionem, deuotionem, vel meditandi modum assecutus fuerit. Alij enim celerius, alij serius eo perueniunt. Illud tamen notandum, eos homines, qui multũ proficiũt in via spiritus, & qui iam ab aliquo tem-

pore Sacraměta frequentant, aut qui multum cupiunt ſtatuere de modo vitæ ſuæ, in quo magis Deo domino ſeruire poſsint, non eſſe diu detinendos in hac prima hebdomada: Immo ſi fieri poſsit, quatuor, aut quinque diebus abſoluere eam debent. Contra vero faciendum in ijs, qui nõ ita diſpoſiti ſunt. hi enim vt peccatã ſua defleant, & vt peccati turpitudinẽ, ac fœditatem agnoſcãt, debẽt diutius in his exerceri.

Qui abſolutis exercitijs primæ hebdomadę ad reliqua progreſſurus eſt, poſtquam generaliter confeſſus fuerit, & communionem ſumpſerit, ſaltem per vnum diem vacare debet ab illo labore tam intenſo meditandi. Interim tamen poſſet in mẽte verſare parabolã illam filij prodigi, applicando eam ad ſeipſum, aut aliquid eiuſmodi. Porro ad cõmunionem eſt ita etiam diſponendus, vt ad eam accedat cum reuerentia, & fide, & guſtu, & ob eam cauſam danda eſt ei aliquã meditatio ad hoc apta.

De ſecunda hebdomada, & primo de fine qui in ea prætenditur. Cap. XIII.

FInis, & ſcopus, qui exercitijs omnibus primæ hebdomadæ præfixus eſt, hic præcipue eſt cognoſcere quod errauimus ab ea via, quæ nos ducere debebat ad vltimũ illum finẽ, cuius cauſa creati ſumus, & conſequenter dolere de tali, & tanto errore, & concipere intenſum deſiderium redeundi in illam viam, & in ea ſemper perſe-

perſeuerandi.In hac autẽ ſecunda hebdomada finis eſt,proponere ſibi Chriſtũ dominũ, ac Saluatorẽ noſtrum,vt verã viam,iuxta illud,quod ipſe dixit.Ego ſum via,veritas,& vita,& Nemo venit ad Patrẽ niſi per me. Ipſe enim eſt exemplar à Patre hominibus propoſitum, cuius imitatione emẽdemus, & componamus mores noſtros corruptos, & dirigamus pedes noſtros in viam pacis. Quare cum Chriſti vita ſit perfectiſsima,& ipſa idea virtutis, & ſanctitatis, ſequitur, vt quo vita noſtra propius ad eam imitatione acceſſerit, ipſa quoque perfectior ſit; immo & propius accedat ad vltimum finem ſuum, ideoq. eo etiam facilior ſit. Propter hanc cauſam hæc ſecunda hebdomada reſpondet viæ illuminatiuæ, quia Chriſtus eſt ſol iuſtitiæ,qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, & ad hoc venit, vt illuminaret ſedentes in tenebris, & vmbra mortis, & quoniam peccata, & prauæ affectiones obtenebrant animam,eamq. impediunt,& retrahunt à Chriſti imitatione, ideo hæc prius eradicanda ex corde erant primis illis exercitijs, & meditationibus.

Diſpoſitio quam P. N. Ignatius requirebat in ijs,qui facturi eſſent exercitia huius hebdomadæ,eſt,vt oſtẽdant feruorem, ac deſiderium progrediendi vlterius ad deliberandum de ſtatu vitæ. Quare qui hoc nollet,vel tepide vellet, etiam ſi cuperet progredi in meditationibus, melius eſſet eum differre ad vnum, aut alterum

 men-

menſem. Hoc enim negocium eiuſmodi eſt, vt niſi cum feruore ſpiritus ſuſcipiatur, non poſsit habere bonum ſucceſſum. requirit enim magnum, & fortem, & conſtantem animum, qui ex augmento deuotionis proueniat. Verum eſt quod ſi quis eſſet, à quo nihil magnum ſperari poſſet, quia non eſſet admodum capax, vel impeditus eſſet ſtatu matrimonij, poſſet pro eius captu, aliquid addi de ſequentibus hebdomadis, vt dirigatur in ſtatu, in quo eſt ad bene viuendum in eo. Ceteros autem melius eſt relinquere cum fame, vt ſciant adhuc ſibi reſtare aliquid quod faciant. Contingit enim ſæpe vt hac dilatione experiētia ipſa apertius eis detegat ſuas neceſsitates, & infirmitates; quod facit, vt deinde ardentiores, & magis diſpoſiti redeant.

De exercitijs ſecundæ hebdomadæ. Cap. XIIII.

PRimum exercitium in hac ſecunda hebdomada, eſt de Regno Chriſti, quod tamen non computatur inter meditationes, quia prima eſt de incarnatione Domini. Eſt igitur quaſi fundamētum quoddam, aut procœmium totius huius tractatus, & ſumma, ac compendium vitæ, & operum Chriſti Domini in eo negotio, quod ei commiſerat Pater, de quo Eſaias; Opus illius coram eo; & ipſe Dominus: Opus quod dediſti mihi, vt facerem. Et ſtatim

addit,

addit, quid nam id esset, Clarificaui te super terram, manifestaui nomen tuum hominibus. Vocat autem omnes homines in societatem tāti, & tam gloriosi operis, vnumquemq. iuxta suum gradum. Ex quo iam incipit apparere diuersitas graduum in imitatione Christi. Dispositio autē quæ requiritur in anima eius, qui facit exercitia, hæc est, vt quantum est ex sua parte tēdat in id quod perfectius est, si Dominus dederit gratiam, & vires. Vnde aperte colligitur ex hoc iam loco animam incipere præparari, & disponi ad electionem status, quæ postea suo loco expresius proponetur. Sic enim mirabili quodam artificio Spiritus sancti hic anima excitatur ad perfectionem, vt deinde hanc eandem perfectionem eliciat, & indaget in omnibus sequentibus meditationibus, Incarnationis, Natiuitatis, & aliarum, & ita perfectionis semina, quæ hic sparguntur, per illas deinde meditationes latenter crescant, & promoueantur, donec in tempore electionis suum fructū ferant. Atque hoc bene notandum est Instructori pro sua directione, non quod de hoc monere debeat exercitantem, sed potius sinat res ipsas per se in eius anima operari, vimq. suam exercere. Neque hoc tamen impedit, quin hæc meditatio, sicut etiā quæ deinde sequetur de duobus vexillis, tradi possit etiā ijs qui non sunt facturi electionem, quoniam etiam hi ea iuuari possunt: siquidem in genere tantum agunt de ijs, quæ ad maiorem Dei

gloriam ab vnoquoque fieri possunt in Dei obsequio pro cuiusque capacitate.

In hac secunda hebdomada notandum est, addi hic vnum præludium. Nam cum in prima hebdomada, primum præludium sit constitutio loci, hic ante constitutionem loci ponitur quædam repræsentatio historiæ, seu mysterij quod meditandum occurrit. Hoc autem non ita intelligendum est, vt tunc immorari debeamus in meditando illo mysterio. Sic enim nihil differret præludium à meditatione, sed ita est accipiendum, vt in primo illo præludio proponatur historia generatim, & quasi tota in communi, vt sciatur materia, de qua tunc cogitandum est, & anima incipiat in ea actuari, & ad eam eleuari, deinde vero in ipsa meditatione incipiat in singulis eius partibus immorari, easq. ponderare, & penetrare. Vt cum quis conijcit oculos in tabulam aliquam pictam, in qua sit varietas rerum pictarum, prius vnico intuitu omnia confuse cernit, & scit quid in ea tabula contineatur, postea vero figit oculos in singulis particularibus rebus, quæ ibi pictæ sunt, easq. sigillatim melius, & accuratius perpendit.

Quod autem attinet ad puncta harum meditationum, sumenda erunt in fine libelli exercitiorum, vbi mysteria vitæ Christi ordine posita sunt distincta fere singula tribus punctis, etsi simplicioribus, qui ea non legerint, aut legere nō posfint in Euāgelijs, explicatius

tradi

tradi oportebit addita breui declaratione, vt dicitur secunda Annotatione ex viginti. Vnde quod in meditatione Incarnationis, & Natiuitatis etiam dicitur de contemplãdis personis, & earũ verbis, & operibus, intelligi debet, referendo ad illam, quam diximus distributionem quę in fine libri ponitur, nempe cogitando hęc in singulis punctis, vt occurrunt ordine suo, nõ autem quod necessarium sit omnes prius personas totius mysterij, deinde omnia verba eiusdem, ac demum opera separatim meditari: hoc enim præsertim in quibusdam meditationibus pareret confusionem. Quare hoc tãtum voluit P. Ignatius regulam dare in singulis pũctis, quo meditantis intentio ferri debeat, primum quidem in ipsas personas, quæ in illo puncto occurrant, tum ad verba, si prius verba, vel ad facta, si prius occurrant facta. Et ita absoluto vno puncto transeatur ad aliud, eundem ordinem in eo seruando. Cæterum etsi hic tantum mentio fit de his tribus, non tamen prohibetur, quin vt dicitur in tertio Notabili quartæ hebdomadæ, possint etiam addi alia puncta, vt v. g. cogitationes, & affectus personarum interiores, tum etiam virtutes, & præterea modus, & finis mysteriorum, quæ occurrunt, causa item, & effectus, tempus, & reliquæ circunstantiæ, vt fœcundior sit meditatio, & maior eius fructus.

Exercitium quintum, quod est applicatio sensuum, est facile valde, & vtile, imaginando

nos videre,& audire verba,aut ſtrepitum ſi qui ſit,vel tangere, aut oſculari, ſiue loca, ſiue perſonas, quod tamen fieri debet cum omni reuerentia & modeſtia,ac timore. Olfactum P. N. Ignatius refert ad odorandam fragrantiã animæ ex donis Dei, & guſtũ ad guſtandũ eius dulcedinẽ, quod vtrũq. ſignificat præſentiã quandam rei,vel perſonarum, quas meditamur cũ guſtu & amore earum tenero. Quod autem hic dicitur facta meditatione Incarnationis & Natiuitatis,faciẽdam deinde ſeparatim hanc applicationem ſenſuum, intelligendum eſt idem deinceps fieri debere in reliquis meditationibus vitæ Chriſti, & ſi non magnopere refert, vt fiat ſemper in meditatione ſeparata:ſed poteſt etiam fieri in eadem meditatione, diuerſo tamen tempore, & hoc præſertim in quibuſdã exercitijs, in quibus nõ adeo locum habet hæc applicatio ſenſuum, vt vnam horam occupet. Differt autem applicatio iſta ſenſuum à meditatione,quoniam meditatio eſt magis intellectualis, & magis verſatur in ratiocinatione, & omnino eſt altior. diſcurrit enim per cauſas illorum myſteriorum,& effecta,& in eis inueſtigat attributa Dei, vt bonitatem, ſapientiam,charitatẽ,& reliqua. At vero applicatio non diſcurrit, ſed tantum inhæret in illis ſenſibilibus,vt in aſpectu,& auditu,& reliquis eiuſmodi,quibus fruitur, & delectatur cum profectu ſpirituali. Eſt autem eius duplex vtilitas, interdum enim cum anima non poteſt profun-

diora

diora ſpeculari, dum in his immoratur paulatim diſponitur, & eleuatur ad illa altiora. Interdum autem contra, anima iam impinguata, & feruens deuotione ex cognitione illorum myſteriorum altiorum, deſcendens deinde ad hæc ſenſibilia, in omnibus inuenit paſtum,& conſolationem,& fructum ex abundantia amoris, qui facit vt minima quæque ac vel ipſi nutus magnifiant, & materiam amoris, & conſolationis præbeant. In myſterijs Chriſti tradendis debet Inſtructor ea deſumere ex ipſo libro excitiorum, in fine, vbi, vt dictũ eſt, deſcripta ſunt cum ſuis punctis. Quare qui magis verſati ſunt in meditando, ijs ſatis erit dictare, vel dare in ſcriptis puncta, vt ibi habentur, admonendo, vt ſemper eandem formam teneant, quam prima die. Cum alijs autem minus verſatis oportebit ad particularia magis deſcendere, accommodando præludia ad materiam,& introducendo eos, vt ſciant ſibi proponere perſonas cum ſuis circumſtantijs, tum earum verba & facta &c.

Si qui ſe exercet, fatigatus videatur, immo etiam ſi non adeo fatigatus ſit, tamen vt melius durare poſsit, expedit, vt detur illi aliqua relaxatio in horis meditandi, & tunc omitti poterit meditatio, quæ fit media nocte,& retineri aliæ quattuor horæ.

Poteſt etiam in hac hebdomada, & ſequentibus poſt abſolutas meditationes reliquo tempore legi aliquis liber, ſed eiuſmodi, qui pieta-

tem potius nutriat, quam intellectum nouitatibus exerceat, vt sũt aliqua ex operibus S. Bernardi, vel Gerson de imitatione Christi, vel Granata. Si vero liber hic contineret aliquem tractatũ de Christi mysterijs, non expediret, vt ea legerentur, de quibus postea faciendæ sunt meditationes, sed de quibus iam factæ sunt, vel quæ eo die sunt faciendæ.

Quod attinet ad visitandum eum, qui exercetur, semel saltem esset visitandus in die, excepto tempore electionis, quo tempore solent incidere frequentiores desolationes & perplexitates, quæ crebriorem visitationem requirũt.

De electione. Cap. XV.

IN omnibus exercitijs nullus est difficilior locus, aut qui maiorem dexteritatem, & discretionem spiritualem requirat, quàm electionis, quoniam hoc tempus expositum est diuersis motibus animi, & sæpe etiam erroribus, cum homo non solum à malo vincatur, sed plerunque etiam boni, & recti imagine fallatur. In hac ergo materia illud ante omnia intelligendum videtur, & ante oculos tenendũ, quanti referat eligere statum vitæ. Nam si homo, vt rationalis, debet omnibus suis actionibus ponere finem congruentem rationi, Christianus autem debet omnia opera sua dirigere ad finem supernaturalem: si hæc ergo in singulis actibus fieri debent, quanto magis in capiendo sta-

do statu, ex quo scilicet consequuntur fere omnia opera vitæ nostræ, ita vt, si finis ipsius status sit vitiosus, ea etiam quæ ad finem consequũtur, oporteat esse vitiosa. Deinde vt in corpore animantis plura sunt membra, neque omnia membra sunt oculus, aut omnia pedes, vt ait S. Paulus, ita in hoc corpore Ecclesiæ oportet esse varios gradus, & status. Huius autem diuisionis, & partitionis auctor est spiritus sanctus, ad quem pertinet singulis suum locum tribuere. Vnde Apostolus eodem loco: diuisiones gratiarum sunt, idem autẽ spiritus, & diuisiones ministeriorũ sunt, idem autem dominus, & diuisiones operationum, idem vero Deus, qui operatur omnia in omnibus. Ex quo constát, vt famuli à suo domino suo quisque operi, ac muneri destinantur; sic homines à Deo; ac proinde nõ debere hominem impedire in se ipso id, quod Deus in eo, & de eo agere vult, sed oportere vt ei fideliter seruiat in quacunq. re eius maiestas voluerit. Accedit etiam propria vtilitas, eaq. magna, quoniam pertinet ad salutem æternam. Nam etsi Deus nemini negat auxiliũ necessarium ad salutem, tamẽ non est dubium, quin ijs multo abundantius gratiam suam, & lumen atque opem communicet, qui non se in aliquem vitæ statum ex libito suo intruserunt, sed eum elegerunt, quem præmissa diligenti consideratione putarunt esse iuxta diuinum beneplacitum.

Denique si nos in tanta re nostro iudicio, ac

placito gubernare velimus, facile in maximos & maxime perniciosos errores incidemus, si vero Dei voluntatem executi fuerimus, ille vt Pater, & creator noster, nihil de nobis statuet, quod nobis vtile, & salutare non sit, immo vero etiam aptum, & accommodatum nobis, quoniam ipse noscit figmentum nostrum. Hæc igitur & alia in hanc sententiam non solum Instructori vtilia erunt, vt in hoc negotio magnum studium adhibeat, sed multo magis ei, qui facit exercitia, vt videat quo animo aggredi debeat rem adeo necessariam.

Igitur, vt in hoc tractando aliquis ordo seruetur primo dicemus quales esse debeant, qui ad electionem admittuntur, secundo quales ij qui eos dirigunt; tertio quæ sint res, de quibus est electio: quarto quæ in ea regulæ seruandæ. quinto quis sit ordo, & praxis electionis faciendæ.

Circa primum, apertum est non omnes esse admittendos ad electionem status. Qui enim iam tenent statum determinatum, vt coniugati, aut religiosi non debent de hoc agere, sed tãtum iuuari debent, vt in suo quisque statu ad perfectionẽ tendat pro mensura gratiæ, quam ei Dominus Deus concedat. Qui autem adhuc statum non habent, non tamen omnibus indifferenter dari debet electio, vt habetur in septima parte Const. c. 4. lit. F. vbi dicitur quod non nisi paucis, ijsq. huiusmodi, vt ex eorum profectu non vulgaris ad Dei gloriam fructus

speretur.

ſperetur. Igitur, qui vel incapaces eſſent huius perfectionis, aut quos conſtet habere paſsiones quaſdam indomitas, aut malos habitus, qui videantur incorrigibiles, nō eſſent admittendi, niſi tam certa ſigna eſſent peculiaris cuiuſdam gratiæ, vt hæc omnia suppleret. Secundo præter naturam, & mores aptos, requiritur etiam, vt ille cui datur electio, eam ipſe deſideret, & petat. Et hoc omnino neceſſarium eſt, & nullo modo alioquin dari debet; multo autem minus ingeri & obtrudi non cupienti. Nam præterquam quod qui ſic affectus eſt, omnia quæ ei dicentur, cum ſuſpicione accipiet, & ideo ijs iuuari non poterit, eſt etiam ea cauſa, quod in electione facienda multæ & magnæ incidunt difficultates, etiam cum voluntas bona, & feruens eſt; quare multo erunt maiores, cum voluntas languet, & ideo nunquam eas ſuperare poterit.

Tertio valde expedit, vt qui ingreditur electionem, ſtudeat eſſe liber ab omni affectu inordinato, & plane ad omnia indifferens, ad hoc vero vnum inclinatus, vt ſanctum Dei beneplacitum ſequatur, quodcunq. illud eſſe cognouerit. Quare ſi cerneretur eum nimis propēdere ad diuitias, minus autē ad paupertatē, nō eſſet bene diſpoſitus, nec ſperandus eſſet bonus exitus in electione. Ille enim affectus auerſus à via perfectiori, & ad imperfectiorem conuerſus intellectum traheret ad excogitandas rationes tali affectui conſentaneas. Ac cum vt

dici

dici solet, quicquid recipitur, recipiatur ad modum recipientis, facile fieret vt existimaret illam esse Dei voluntatem, quæ est ipsius voluntas. Oportet igitur vt perueniat ad tertium gradum humilitatis, qui ponitur in libro exercitiorum, aut saltem ad secundum, cui comparando seruiunt meditationes de vexillis, & de tribus classibus & aliæ, de quibus infra dicetur, & ideo esset in ijs meditationibus diutius retinendus, vt paulatim disponatur, ad hoc æquilibrium animi, partim conando propria diligẽtia, partim id à Deo petẽdo feruentibus orationibus. Quod si ad hãc resignationem & indifferentiam non peruenerit, tota tractatio de modo eligendi relinquenda est, & tunc si ita expedire videbitur, procedendum in reliquis exercitijs faciendis, vt si fieri potest, per ea ad maiorem maturitatem perducatur, vel post breue tempus finis eis imponendus.

Quarto omniũ optima est illa dispositio vt non modo non magis propẽdeat ad terrena retinenda, sed quoad fieri potest, voluntatem suã semper inflectere conetur ad id quod perfectius est. Nam licet re ipsa non id electurus sit, quia fortasse Deus non eum vocet ad talem statum, tamen nihil ei nocebit, immo plurimum proderit tale desiderium, ac proinde in his exercitijs semper proponitur via perfectior, tamquam magis optanda, & à Deo petenda. In quo valde notanda est sententia quædam P. N. Ignatij, quæ inuenta est in quodam eius scripto,

pto, vbi ita ait, debere Instructorem ita dispo nere eum, qui est in exercitijs, vt omnino resignatus sit, tam ad consilia sequenda, quàm ad præcepta, immo vero quantum in ipso est magis inclinatus sit ad consilia, si id maius Dei obsequium fuerit: & addit maiora vtiq. signa requiri ad statuendum quòd ea sit Dei voluntas, vt quis in eo statu maneat, in quo satis sit seruare præcepta, quàm vt viam consiliorum ingrediatur, quia Dominus tam aperte ad consilia exhortatus est, at vero in illo statu magna ostendit esse pericula.

Vltima est ea dispositio, quam idem P. Ignatius eodem loco præcipit, nempe vt qui facit electionem, colligat se totum intra se, & toto tempore quò durat hæc deliberatio, claudat sensus, claudat animum omnibus alijs rebus, nihilq. velit videre, aut audire, quod nõ de sursum sit. Quibus verbis duo indicantur. primũ vt anima non sinat se distrahi ad alias cogitationes, sed hoc vnum agat, & huic vni intenta sit, ceteris omnibus negocijs à se reiectis. Alterum est, vt in hac deliberatione non admittat rationes, quæ non sint è cælo, idest nullas admittat, quæ sapiant carnem, & sanguinem, aut aliquid humanum, ac terrenum, quia omnia manare debent ex vno illo principio, quod est desiderium gloriæ Dei, & exequendi eius voluntatem. hic enim est verus ille sumptus ad ædificandam turrim, de qua est in Euangelio, & hoc magnam animæ fiduciam

affert, quòd Deus non ſinet eam decipi, quia cum eum in toto corde, & in veritate quærat, nunquam ſe Deus ab ea auertet, cuius ſcilicet tanta eſt bonitas, & amor in ſuam creaturam, vt etiam occurrat ſæpe non quærẽtibus. Quod licet ita ſit, & ea ſit perfecta electio, ad quam ſolius Dei amor impellit, tamen ſi præcipuus quidem eſſet amor Dei, ſed præter illum aliquid etiam accederet quod eodem inclinaret, modo non repugnans Dei legi, ac voluntati, & ex ſua natura bonum, vtputa conſolatio propria, & quies ſpiritualis, ratio valetudinis, aut aliquid eiuſmodi, non propterea improbanda eſſet electio. Hæc tamen oporteret ſemper minus eſſe præcipua, & minus præcipue mouere, & hæc ipſa ad Dei amorem referri.

Circa ſecundum, officium eius, qui tradit exercitia in hoc particulari negocio, eſt cooperari motioni diuinæ, eamq. non præire, ſed ſequi, & ad hoc diſponere animam eius qui facit exercitia, remouendo impedimenta, nempe errores, dolos, affectiones, atque inclinationes inordinatas. Non debet eum mouere vel ad vnam, vel ad aliam partem vt dicitur in 15. annot. ex priorib. Etſi enim ex natura ſua licitum eſt, ac meritorium etiam hortari ad perfectiora, tamen vt eiuſmodi deliberationes ſolidius fiant, & ſine vlla humana perſuaſione, multo melius eſt permittere, vt ſolus Deus cum ſua Creatura tractet, nec aliquis

ter-

tertius intercedat: & hoc maxime in exercitijs, vbi se anima ad hoc ipsum disponit. Ratio huius est, quia electio tantæ rei, vt est status vitæ, non debet niti persuasione, aut inductione humana, sed sola Dei voluntate alioqui metuendum esset illud, quod Dominus dixit, Omnis plantatio quam non plantauit Pater meus cælestis eradicabitur. Et cum in eiusmodi via per se ardua, & deinde Dæmonum inuidiæ exposita sine dubio secuturæ sint multæ tentationes, ac difficultates, non potest vllum auxilium, ac subleuatio expectari ab homine qui nos induxit, nisi leuemus oculos nostros in cœlum, & dicere possimus Dominus solus Dux meus fuit, quoniam iuxta Apostolum sperandum est, eum qui dedit velle, daturum etiam perficere, & confirmaturum vsque in finem. Ex quo colligitur eum qui dirigit in hac electione debere ipsum quoque suo modo indifferētem esse, vt fideliter peragat opus, quod ei cōmissum, & creditum est, idq. tantum respiciat, & cupiat, vt Dei voluntas, & beneplacitum compleatur, nihil apponens de suo spiritu proprio. hoc enim est immittere falcē in messem Dei, & præterea posset aliquando præbere materiā tentationum excitanti, quia maneret semper aperta dæmoni hæc porta, suggerendi quod hominis instinctu ad religionē inductus esset. Persuadeat autem sibi illud tutum fore, ac sine periculo quod indagauerit iuxta regulas sanæ electionis. Tan-

tum diligens ſit in ſubleuando, ac dirigendo quem Dominus eius curæ ac fidei commiſit. Vigilet in detegendis fraudibus, & paralogiſmis Dæmonis, quoniam ex falſis principijs, qualia ille ſuggeret, ſequetur non niſi falſa concluſio. Animaduertat etiam contingere ſæpe vt quis ingrediatur in electionem cum optima diſpoſitione, & tamen in ipſo articulo eligendi inſurgat in ipſo aliquis ſiniſter affectus, qui omnia perturbet, & ſuffocet bonum ſemen, & ideo cautus ſit, & induſtrius ad hæc omnia tum prouidenda, tum præcauenda.

Circa tertium, illud certum eſt rem omnem, quæ ſub electionem cadat oportere eſſe bonam, ſiue ſit negocium aliquod particulare, ſiue ſtatus totius vitæ. Electio autem ſtatus verſatur circa duo, ſit ne manendum in præceptis, an progrediendum ad conſilia, ſi conſilia ſequenda, num in Religione, an extra eam. Quanquam enim vix iam extra religionem ſeruari poſſunt, tamen poteſt eſſe talis natura, vt non ſit valde idonea ad communitatem vitæ, & obedientiam, & tamen poſſit ſeruare paupertatem & caſtitatem: tertio ſi in Religione, reſtat etiam in particulari quis ordo eligendus, quia alios vocat Dominus ad maiorem ſolitudinem, alios ad iuuandos proximos, & ipſa naturalis complexio vel corporis, vel etiam animæ alia alij inſtituto aptior eſt. Quarto electa peculiari religione, deliberatur etiam de tempore, & de modo id exe-

quendi.

quendi. In eligenda hac autem vel illa religione, cauendum est, primo ne eligatur aliqua iam corrupta, vel in qua non vigeat obseruantia: secundo inter illas ipsas in quibus viget obseruantia, præferenda est ea, cuius institutum sit perfectius, in quo dijudicando est optima doctrina sancti Thomæ 2. 2. quæst. 188. art. 6. & habenda est maxime ratio personæ, non solum iuxta vires & propensionem, sed etiam iuxta dotes, & talenta, quæ habet propter maius Dei obsequium. In tempore autem exequendi diuinam vocationem est interdum peculiaris difficultas, quoniam in his, quæ repugnant sensui, solet humana infirmitas procrastinari quantum potest, & causas morarum innectere, seq. ipsam decipere, quęrendo rationes differendi. Quare optimum est, hanc ipsam difficultatem profligare in exercitijs, & cogitare quod ait sanctus Ambrosius, Nescit tarda molimina Spiritus sancti gratia. Imitanda est etiam promptitudo Apostolorum relictis statim retibus, & patre: valetq. illa ratio, Si aliquando, cur non modo? & si non modo, fortasse nunquam. Nunc enim recens est Dei motio, & eius auxilium, postea vero facile fieri potest, & fit quotidie, vt refrigescat hic spiritus, & sic multo difficilius erit resistere pugnæ carnis, & diaboli. Et hæc de electione consiliorum. Si quis vero eligat seruare præcepta, restat adhuc consultandum, in quo statu, aut in qua ratione viuendi ea ser-

uet, quæ ſingula diſcutienda ſunt, vt eo melius, & cum maiori luce vita inſtituatur. Deniq. in alijs particularibus negocijs, vt in ſuſcipienda aliqua re, vel non ſuſcipienda, vtendum eſt his ijſdem regulis, ſumendo ſcilicet eam partem ipſarum quæ ſufficit pro qualitate rei. Modus autem, ſeu regula etiam in his omnibus particularibus actionibus, eſt omnia metiri ex Dei honore, nullo habito reſpectu ad proprias commoditates, maxime temporales, vt intentio ſemper in Deum recta ſit, nec inflectatur ob aliquid terrenum.

Circa quartum declarāda ſunt tantum tria tempora electionis faciendæ, quæ habentur in libro Exercitiorum: nam his bene cognitis, nihil ferè aliud deſiderari poſſe videtur. Sed de primo modo pauca ſunt dicenda, cum ſcilicet adeo clare conſtat de Dei voluntate, vt ne dubitari quidem de ea poſsit, pro cuius exemplo ponitur vocatio Matthei, & Pauli. Et quamuis iam non contingant eiuſmodi vocationes ita miraculoſæ, tamen & legimus, & videmus quaſdam, quæ quodammodo ad eas videntur accedere tanta claritate, & ſatisfactione ſpiritus, tamq. certa illuſtratione diuinæ voluntatis, vt ne in has quidem videatur cadere poſſe dubitatio. Sed hic modus nimis extraordinarius eſt, nec cadit ſub regulam: & ideo nec à Deo petendus, aut expectandus eſt, & ob hanc etiam cauſam, cum tam rarus ſit, non multum eſt in eo inſiſtendum, &

tan-

tantum obiter declarandus ei qui facit exercitia. Secundus igitur modus est magis ordinarius per inspirationes, & motiones internas in voluntate, easq. tam efficaces, vt sine vllo intellectus discursu, aut fere nullo, voluntas feratur ad Dei seruitutem, & ad perfectionem. Tertius modus procedit per viam intellectus, nempe ratiocinando, & ponderando rationes pro vna, & pro altera parte, & demum eligendo id quod, omnibus perpensis, melius iudicatur. Itaque etiamsi hæ duæ potentiæ animæ ita coniunctæ sint, vt vna sine altera in eligendo operari non posit, est tamen hæc differentia, quòd in priori modo voluntas præcedit, intellectus vero sequitur, & ab ea trahitur sine vllo suo discursu, aut cunctatione, in posteriori autem præcedit intellectus ipse, tamq. multas rationes voluntati proponit, vt eam extimulet, & impellat in eam partem, quam iudicat meliorem. Et quidem hoc supposito, quod motio illa sit immediate à Deo, sine dubio hic modus excellentior est, & altior, quia etiam Aristoteles, vt refert S.Tho. ita ait illis qui mouentur secundum instinctum diuinum, non expedire consiliari secundum rationem humanam, quia mouentur à meliori principio, quam sit humana ratio. Sed posterior via nempe per ratiocinationem, & discursum, est securior, & tutior. Pro notitia autem prioris declarandũ est exercenti se quid sit consolatio, & quid desolatio de qua vtraque agitur in tertia, & quar

 ta re-

ta regula discernēdi spiritus. Hæc autem consolatio non est habitus, sed veluti spiritualis passio data supernaturaliter, cuius natura est, vt dum præsens est, facile exerceātur actus virtutis, immo cum delectatione & gustu, & cum inflāmatione affectus. contra vero facit, vt opera carnis desipiant, & insuauia videātur. Eius partes, vel modi varij sunt, vt pax, & quies quædam interior, gaudium spirituale, lumen, & clarior cognitio rerū diuinarum, lachrymæ, mentis eleuatio in Deū, spes in Deo fixa, sensus rerū æternarū, cōuersio ad cœlestia, calor sācti amoris, & si qui sūt similes alij effectus, vel affectus, qui sunt omnes à spiritu bono. Desolatio cōtra est tristitia, perturbatio animi, spes in rebus, vel personis humanis, amor rerum inferiorū, ariditas, depressio, & euagatio mentis in res huius mundi, quæ sunt omnia à spiritu malo.

Hoc igitur posito ad cognoscendum vtra ex duabus partibus, de quibus cōsultatur, magis placeat Deo, debet homo in se ipso notare, & animaduertere, quādo sentit consolationē, ad quam partē eum inclinet consolatio, & trāquillitas animæ, & contra desolatio cum eā sentit, ad quam partē eum magis inclinet. Et cum his temporibus cōtrarijs videat se moueri ad contrarios effectus, debet pro certo habere, nasci id ex principijs contrarijs. Proprium enim est spiritus mali, inuadere animam tempore desolationis, eamq; obruere pusillanimitate, & tristitia, & torpore; contra vero propriū est boni

ſpiritus, afferre animæ lætitiam, & tempore lætitiæ cum ea tractare, & in eam influere. Vterque enim dat ex eo quod habet, & quo abundat, vt conſtat ex regulis diſcretionis ſpirituum præſertim quæ huic ſecundę hebdomadæ conueniunt, quæ valde opportunæ ſunt hoc tempore & ſine illis ferè ambulabitur in tenebris. Eſt etiam alter modus, & praxis huius rei, quam ponit P. N. Ignatius illa ſimilitudine eius qui præſentat Principi ſuo genus aliquod cibi, vt exploret quàm ei arrideat. Sic anima cum profunda humilitate, & feruenti amore, ac deſiderio gratificandi Deo, offerat ei diuerſis temporibus modo vnam modo alteram rem, obſeruans quænam ex illis a Deo magis accipiatur, & admittatur, dicens ſemper, Domine quid me vis facere? Quod non ſolum ore, aut leuiori mentis affectu, ſed toto corde, & multis cordibus, ſi tot haberet, ei dicendum, & ſentiendum eſt.

Porrò inter alia indicia diuinæ voluntatis vocantis ad ſtatum perfectiorem, illud eſt optimum, ſi anima ſentit ſibi promitti tantum pecuniæ ſpiritualis, quantum neceſſe ſit ad ædificandam hanc turrim Euangelicæ perfectionis, ideſt ſi ſentit labores huius vitæ, qui alijs ita graues videntur, & ipſimet antea ita videri ſolebant, nunc leuiores, & faciliores reddi, ſic, vt voluntaria paupertas, vel abnegatio propriæ voluntatis, vel caſtitatis obſeruantia, & reliquarum virtutum exercitatio, iam non

adeo grauis ei videatur, vt de se ipso scribit S. August. in libris Confess. Secundum est indicium si hæ cogitationes pergunt semper mouere ad bonum. Satanas enim licet ab initio dissimulet, in progressu tamen non potest diu se celare, quin incipiat depromere suum venenum. Denique de eiusmodi signis boni, vel mali spiritus optime, & valde dilucide agitur in regulis discretionis spirituum posterioribus lib. Exercitiorum, agit etiam Gerson in libro de probatione spirituum, & Bonauentura de processu relig. cap. 18. Atque hæc hactenus de secundo modo electionis, in quo si ita constet de diuina voluntate, vt anima planè confirmetur, & stabiliatur, nec desideret maiorem certitudinem, potest hic cõquiescere, sin vero non sufficiat, poterit progredi ad tertium modum. Hic autem bipertitus est, nam in prima parte sunt sex illa puncta, in secunda quattuor. Si ergo in priori non fiat electio, veniendum est ad posteriorẽ, qui est vltimus modus, qui in hac materia tradi posit. Pro hoc autem modo, sicut etiam omni tempore, quo durat electio, requiritur tranquillitas animæ, quoniam tempore turbationis non est locus electionis, cum scriptũ sit Eccles. 2. Ne festines in tempore obductionis, quare qui hanc tranquillitatem in se non sentiret, satius esset vt progrediatur in meditationibus donec tempestas deferueat, & redeat serenitas, quoniã dum turbida est aqua, nihil

nihil in ea perſpici poteſt. Suppoſita ergo hac tranquillitate, proponenda ſunt ex vna parte commoda, ex altera parte incommoda prouenientia ex ea re, de qua agitur, & ſingula bene æſtimanda, & examinanda, vt videatur quæ nam præponderent. Tantum illud obſeruandum, & actuandum hic, quod ſupra attigimus, nempe has rationes, quæ ad deliberationem adhibentur, debere omnes proficiſci ex illo principio diuini obſequij, nec admittendos eſſe in hac conſultatione reſpectus humanos, aut terrenas cogitationes. Notandum eſt etiam quod hic tertius modus non ſolum tunc adhibendus eſt, cum in ſecundo modo nihil concluſum eſt, ſed etiam ſi facta ſit electio confert ad eam magis confirmãdam, & ſtabiliendam. Si enim anima certa eſſet, quod illa motio ſecundi modi eſſet a Deo, ſine dubio nihil ei eſſet amplius requirendum, ſed quia Angelus ſatanæ transfigurat ſe aliquando in Angelum lucis, ideo hæc generalis regula eſſe debet, valde periculoſum eſſe, cum homo vult ſe gubernare tantum per motus voluntatis, & ſenſus quoſdam interiores, non adhibendo conſiderationem debitam. Et ideo probatio & examen fieri debet per lumen, quia, vt dicit Apoſtolus, omne quod manifeſtatur lumẽ eſt. Hoc autem lumen poſt lumen fidei eſt etiam ipſa humana ratio adiuta tamen, & illuminata lumine fidei, quæ ipſa quoque a Deo eſt, & non poteſt vnum repugnare alteri, quia ne-

cessarium est vt verum vero consonum sit. Itaque hoc etiam signum est spiritus mali, quando refugit hoc examen, quia amat tenebras, & non vult venire ad lucem, vt non arguantur opera eius. Hanc igitur ob causam hic modus eligendi securior est, quia ratio fidei illuminata, & Ecclesiæ catholicæ doctrina instructa suo officio fungitur, & cũ totas vires suas, & quicquid potest exponat in inquirenda Dei voluntate, fideliter facit quod in ipsa est. Si vero ad has rationes adiungatur, etiam experientia quam quis habeat suæ infirmitatis, vt manifeste sentiat salutem suam in sæculo exponi magno discrimini, non est dubium, quin securius etiam res procedat. Quòd si præterea rationes istæ confirmentur per aliqua signa secundi modi quæ superius diximus, nempe pacis, consolationis, aut gustus, tum vero anima maiorem etiam satisfactionem, & claritatem accipit.

Quæret aliquis quid faciendum sit, si forte contingat, vt secundo tempore in aliquam rem inclinemur, tertio vero tempore in alteram ei contrariam, vel dissimilem. Respondemus esse diligenter rem examinandam per regulas discernendi spiritus, & per rectam rationem, & æstimandum pondus rerum mouentium vtroque modo. Quòd si constaret clare quòd ratio astipulatur electioni tertij temporis, securius est eam sequi, quia non est certum an motio illa secundi temporis sit a

Deo,

Deo, & tunc maxime cum ratio aliud suadet. Contra verò si rationes, quæ tertio tempore mouent, essent debiles, motiones autem secundi temporis bene examinatæ iuxta regulas videntur esse a Deo, & recta ratio eis non repugnat, tota electio secundi temporis est præferenda: licet enim prius clare non constaret per eam de Dei voluntate, tamen rebus melius agitatis, & discussis, accedente rationis testimonio potest fieri vt constet.

Restat nunc alterum, nempe tota praxis, & ordo proponendi electionem & manuducendi eum, qui facit exercitia. In primis igitur hoc valde notandum est, quod etiam supra indicauimus, iam tum ab initio huius secundæ hebdomadæ incipere disponi animam per meditationem illam de Regno Christi; quæ mentem erigit a terrenis, & fluxis ad Saluatoris imitationem desiderandam; quæ quidem dispositio alenda est semper deinceps in eo qui se exercet, excitando eum, & dirigendo ad id quod perfectius est per reliquas meditationes, vt Natiuitatis, Circuncisionis, & alias; in quibus ita instruendus est, vt concipiat desiderium assimilandi se filio Dei, & præterea quam maximam possit, erga eum gratitudinem, qui tanta nobis dedit, & tanta pro nobis fecit.

Deinde quarto, vel quinto die inchoantur meditationes electionis per illud exercitium pueri Iesu, cum remansit in templo, in quo vt

dicitur

dicitur in libro exercitiorum, cœpit dare exemplum huius Euangelicæ perfectionis, quando patre putatiuo, & naturali matre relictis voluit occupari in ijs quæ æterni patris essent. Igitur ad disponendam animam electioni faciendæ, post hanc meditationem datur primo exercitium duorum vexillorum, deinde eodē die meditatio de tribus hominum classibus, quæ ad hoc tēdit, vt iuxta eas exercitās se examinet, & cognoscat affectum suum erga res mundanas, et si in prima, vel secunda classe se deprehenderit, conetur sibi vim facere, vt se transferat in tertiam. Ad maiorem autem intelligentiā harum trium classium, notandum est hoc in omnibus supponi, modum illum, quo pecunia illa acquisita est, non esse illicitum, ita vt obliget ad restitutionem. Nam alioquin non posset homo indifferens esse ad eam retinendam, vel relinquendam; quod tamen dicitur in tertia classe. Est ergo hic modus, vt quando v.g. aliquis ex nimio studio lucri, vel ex aliquo alio affectu humano, & vitioso negociatur. Secūdo notandum primam, & secundam classem ita inter se differre, quod vtraque habet quidem voluntatem quandam infirmam, & remissam exuendi affectum ad rē illam, sed prima classis nulla vnquam adhibet media, nec cogitat de medijs, secūda vero aliquid amplius facit, quia adhibet quidem aliqua media, sed quæ ipsi placent, non autem iuxta Dei voluntatem, ac beneplacitum, & ideo

vide-

videtur sibi parata omnia alia facere, præter illud, vt priuetur re illa quam amat. tertia porro ad hoc etiam parata est, si Deo ita placeat, idq. tantum inquirit an placeat. Et sic patet totam hanc meditationem eo tendere vt ostendat animæ quam turpe, & peruersum sit, si non solum exuere nolit inordinatas cupiditates, sed si velit quidem eas exuere, sed eo modo velit, quo ipsi libeat, & se non resignat in manibus Dei. Ex quo apparet illam esse voluntatem admodum debilem, quia vere vult, & non vult. Vnde quia res hæc tanti momenti est; præsertim ad disponendam animam electioni iam vicinæ, posset etiam exercitans ad maiorem claritatem, præter hanc similitudinem trium mercatorum effingere sibi alias similitudines, eiusdem tenoris, vt v. g. si essent tres ægroti, qui sanari quidem omnes cupiunt, sed primus nolit adhibere medicinas vllas propter earum amaritudinem, nec abscisionem propter dolorem; secundus velit quidem adhibere, sed quas ipse probet, ac iudicet, non eas quæ aptæ sunt eius morbo, vt v. g. si nollet abstinere à vino, aut similibus. tertius deniq. se totum medico permittat, vt & dietam imperet, & vrat, & secet ipsa etiã membra si opus sit.

Porro simul cum his duabus meditationibus, quas diximus, nempe de duobus vexillis, & de tribus classibus, vel si ita melius videatur sequenti die; post meditationem de transitu Christi à Nazareth, & de eius baptismo proponun-

ponuntur exercitāti tres gradus humilitatis; vt quemadmodum dicitur in libro Exercitiorum, toto die eos animo verſet: ſimul tamen vnum, vel duo myſteria vitę Chriſti eodem die ſicut in reliquis diebus meditanda ſunt. Nam hi tres modi non dantur pro certa hora alicuius meditationis, cum non contineant niſi vnum punctum præcipuum, ſcilicet deſiderium attingendi tertium illum gradum humilitatis, quod toto die mente reuoluendum eſt extra meditationem; immo etiam in meditatione opportuno tempore, adhibito triplici illo colloquio de vexillis vt ibid. dicitur.

His peractis accedēdum iam propius eſt ad electionem, & in primis declarandum præludium electionum, quod fere coincidit cum fundamento poſito ante exercitia, & ideo, qui bene illud meditatus fuerit, nullam in hoc habebit difficultatem. Interim Inſtructor exploret voluntatem exercentis ſe, an habeat indifferentiam de cuius neceſsitate ſupra locuti ſumus, & ſi magis propendere ad imperfectiorem ſtatum animaduerterit, explicet ei illud notabile, quod eſt in exercitijs poſt tres claſſes, vt ſcilicet qui ſentit affectum repugnātem paupertati reali, petat à Deo, vt ipſum potius inclinet in illam partem. Cuius ratio eſt, quia virga incurua flectenda eſt in contrariam partem, vt deinde manens in medio, fiat recta: quod præſertim locum habet in hac materia, cum illa pars ſit ſecurior, & hoc nihil impo-

diat

diat vel Dei voluntatem, vel libertatem nostram. Hoc ergo ſuppoſito pergendum eſt in meditationibus myſteriorũ Chriſti, quæ ſunt in libro Exercitiorum, & ſimul vacandum electioni, ad quam dirigendam, dandi ſunt tres illi modi recte eligendi voce vel ſcripto, vt magis videbitur Inſtructori.

Electio autem ita peragẽda eſt, non vt exercitans meditetur tres illos modos toto tempore meditationis, ſed poſt peractã vnamquamq. meditationem, vel in aliqua eius parte, cum animus iam quietus eſt, tũc tempus proprium eſt agendi, & ratiocinandi circa rem propoſitam. Et ideo diligenter curandum eſt, vt meditationes, quemadmodum diximus, de Chriſti vita diligẽter fiant ſuo tẽpore. Nam ſi quis omiſsis ſuis meditationibus vellet ſe totũ dare cogitationi de electione ſtatus, non bene faceret, idq. ei damnum afferret, quia per meditationes anima corroboratur, & illuminatur, & eleuatur à terrenis, vnde fit aptior ad Dei voluntatem; & cognoſcendam, & amplectendam, & ad ſuperanda omnia impedimenta, & contra ſi ceſſaret à meditando obſcurior fieret, & infirmior. Quare, vt dictum eſt, dandum eſt ſuum tempus meditationi diuinarũ rerum, quæ pro varietate myſteriorum occurrunt, & ſuum deinde tempus electioni, ne ſi anima tota occupetur in hoc negocio, hæc vna cogitatio exſugat, & exhauriat quodammodo ſuccũ & florẽ deuotionis, & ita reddatur languidior.

Quod si adhuc magis in particulari quæratur quomodo hoc faciendum sit, dicendum, quòd si in secundo modo eligendi versetur, debet qui deliberat sine vlla sua ratiocinatione, aut discursu adhibito, dum facit meditationẽ, aut colloquia, & in summa dum constitutus est ante Deum, proponere oculis mentis suę viam consiliorum, & obseruarę an sentiat in anima sua motus aliquos consolationis, aut desolationis. Deinde proponere sibi viam mandatorũ; & hoc idẽ circa eam obseruare. Nec est ad hoc necessaria particularis meditatio, vt paulo ante dictum est, sed sufficit hoc facere dum versatur in meditationibus, & orationibus consuetis. Et hoc idem faciat extra tempus meditationis proponendo hoc modo dicto, & obseruando motus prædictos; nihil discurrendo per se, sed tantum audiendo vocem Domini, & se ad eam audiendam, & ad motum illum accipiendum disponendo quantum poterit; maxime renouando sæpe resignationem, & desiderium cognoscendi diuinum beneplacitum, & hoc semper curando, vt cesset omnis propria voluntas, aut inclinatio. Cum autem venerit Instructor, exigat ab eo rationẽ huiusmodi motionũ, & si boni vel mali spiritus signa deprehẽdat, vtatur regulis de discernendis spiritibus, sed ijs præcipue, quæ secũdæ hebdomadæ conueniunt, & declaret ei quantũ satis esse iudicabit ad ipsum dirigendum, vel erigendum si opus fuerit. Et si bene procedere hac via videbit

bit alia meditatione proposita hortetur, vt eandem viam teneat circa electionem propositam, vt experiatur an durent eædem motiones, an aliæ contrariæ succedant. quod si contrariæ occurrerint, conetur discernere per prædictas regulas, quæ sint bonæ, quæ malæ. Si hoc modo secundi temporis non conficitur electio, quia qui exercetur nullam notatu dignam motionem in se sentit, vel sentit in vtramq. partem, adhibendi sunt modi tertij temporis, prior, & posterior, qui ei declarandi erunt, vt cum priori modo aliquid constituerit, idem deinde expendat posteriori, & si idem resultet ex vtroque, id bonum signum est bonæ electionis. Hoc autem tertio tempore poterit dari vna tantum meditatio ex ijs, quæ secunda hebdomada proponuntur cum sua repetitione, vt reliquum tempus impendatur electioni, idq. videtur innui in libro Exercitiorum per exemplum contemplationis baptismi, quæ ponitur quinta die, Quanquam cum hoc non præcipiatur, credi potest, quod permittitur Instructori, vt vnam vel duas in die det meditationes, vt viderit exercitanti magis profuturum, pro difficultate quam sentiat, & prout indigeat tempore ad faciendam hanc discussionem. Monendus etiam erit, vt notet scripto rationes, quæ se offerunt pro vtraque parte, idq. seorsim. Nam rationes omnes cuiusq. partis simul collectæ magis veritatem ostendunt, & maiorem vim habent

 ad mo-

ad mouendum. Has vero cum Inſtructore conferre debebit, vt ab eo melius dirigi poſsit.

Porro illud etiam cauendum Inſtructori, ne in hoc negocio per ſe tam difficili, & laborioſo nimis obruat exercitātem, nec ſemper eum ſtimulet, & fatiget, quin potius ſinendus eſt aliquando reſpirare, ne ſemper affligatur, aut abſorbeatur triſtitia, aut tædio, & deſperatione abijciat ſe ipſum, quod tunc maxime metuendum eſt, cum præter propriam infirmitatem, & repugnantiā carnis, accedunt etiā dæmonum impugnationes. difficile eſt enim releuare eiuſmodi cor, cum ſemel conciderit. Immo vero etiam ſi quis cerneretur minus promptè reſpondere diuinæ voluntati, nec ſe vincere, vt deberet, ſuſtinendus tamen patienter eſſet, & expectandum, vt paulatim, & quaſi pedetentim ſuperet obices illi oppoſitos; & in hoc etiam imitandus mos diuinæ bonitatis, cui cooperamur, quæ omnia ſuauiter diſponit, & longanimiter expectat animæ moras in veniendo ad eum.

Deniq; hoc etiam aduertendum, quicquid eliget ſecundo, vel tertio tempore, ne votum vllum emittat, vt dicitur annot. decimaquarta, & præſertim in ſecundo tempore. Sæpè enim in illo calore, vel conſolatione fiunt vota, quæ deinde diſplicent, & hoc præſertim ſeruandum cum ijs, qui natura ſunt feruenti, & præcipiti, vel parum ſtabili. Sed tamen ſi electio facta eſſet maturo conſilio, vt cum ma-

gna

gna claritate, & indicijs haud obſcuris diuinæ vocationis, præſertim ſi ætas, aut natura hominis non eſſet ſuſpecta, & hic ſuam electionem voto firmare cuperet, vt ſe melius muniret contra oppugnationes carnis, & mundi, & Satanæ, non poteſt Inſtructor, nec debet eius deuotionem impedire, ſicut nec ad id vlla ratione impellere.

Vltimum eſt in hac electione id quod in libello exercitiorum ponitur in vltimo puncto; vt homo poſt concluſam electionem ad orationem ſe conferat. Quo tempore ſi ſenſerit mentem ſuam confirmari in electione iam facta; ſentiendo in ſe motiones aliquas, vel illuſtrationes deſuper immiſſas, ita vt Deus approbare videatur quod factum eſt, & promittere vires ad exequendum, id eſt optimum indicium, & haberi debet tanquam ſigillum totius electionis.

Si vero motiones, vel affectus, vel illuſtrationes intellectus eiuſmodi eſſent, quæ infirmarent electionem factam, & examinatæ iuxta regulas ſuprapoſitas, viderētur à malo ſpiritu, vel ſaltem eſſent dubiæ, non eſt mutanda electio. Si autem clare appareret eſſe à bono ſpiritu, ſignum eſt diſcurſum non fuiſſe bonum, & electionem denuo faciendam. Quod ſi in hac oratione nihil in vtramuis partem notabile accideret, nec in affectu, nec in intellectu, & voluntas eligentis in ſuo propoſito perſeuerat, non eſt electio in dubium reuo-

canda, sed ita putandum est voluisse Deum per discursum rationis voluntatem suam inueniri.

Cæterum illud quoque interdum contingere solet, vt exercitans hallucinetur in electione facienda, & licet Deus illum vocet ad vitam perfectiorem, ipse tamen vel propter dæmonis deceptionem, vel propter propriam infirmitatem imperfectiorem eligat, idq. à Spiritu sancto esse putet, nec ab eo dimoueri possit. Tunc igitur prudentiæ est, vt Instructor non multum reluctetur, quod frustra faceret, sed neque ex altera parte confirmet electionem factam, ac potius ostendat sibi non valde satisfecisse, sed sperare quod progressu temporis Dominus ei clarius indicabit voluntatem suam, & sic eum relinquat aliquantum dubium, & incertum de tali electione, deinde etiam instruat quomodo disponere se debeat, ne aditum claudat diuinæ luci. Sæpe enim experientia monstrauit quosdam, qui in ipso conflictu exercitiorum succubuerāt, deinde extra exercitia commodius veritatem agnouisse, idq. ex iisdem principijs, quæ hauserant in ipsis exercitijs, siue quia dæmon acrius oppugnat in illo articulo electionis, siue quòd natura ipsa præsertim in ijs qui timidiores sunt, & pusillanimes, vt in illa quasi agonia quodammodo opprimitur, & suffocatur, ita cum deinde quodammodo respirat, est melius disposita ad ratiocinandum, & perci-

pien-

piendum lumen Dei, siue denique, quia experientia deinde cognouerunt se non eam vitam posse in sæculo tenere, quam fortasse in exercitijs vel ipsi sibi finxerant, vel eis dæmon persuaserat.

De ijs qui iam statum habent.
Cap. XVI.

POst tractationem de electione ponitur à nostro Patre methodus quædam de emendatione, seu reformatione vitæ: quæ doctrina maximi momenti est pro ijs, qui iam sunt in statu immutabili, vel saltem quos Deus non vocat ad mutationem status. Per hanc enim reformationem tolluntur multi abusus, qui etiam si non sint peccata, saltem sunt origo multorum malorum. Hac vero doctrina id agitur, vt multi qui iam vxorem, & familiam habent, licet in sæculo maneant, suo tamen modo perfectionem sectentur, ad quam nos quoque inuitare, & perducere eos debemus ex vocatione nostra; itaque passim iubent Constitutiones nostræ. Nec est dubium quin si proximos iuuare conaremur, ac dirigere ad hanc formulam, quæ hic expressa est, valde insignis fructus sequeretur. Itaque hoc omnibus operarijs Societatis valde commendatum esse deberet.

2. Cum his igitur hunc modum tenere oportet, vt præter exercitia ordinaria de myste-

rijs vitæ Christi, dentur etiam illa de duobus vexillis, & tribus hominum clasibus, immo etiam præludium electionum. Hæc enim licet non adeo necessaria sint, vt ijs qui de toto vitæ statu deliberaturi sunt, non potest tamen dubitari, quin valde sint vtilia, vt animentur ad eam perfectionem, cuius ipsorum saltem status, ac conditio est capax. Cæterum secundus modus eligendi non valde ad hoc negocium pertinet, sed potius tertius modus, eiusq. membrum vtrumque. Res autem instituenda ita est, vt singula puncta discutiantur v. g. de familia, vel de expensis, & post deliberationem factam de vno puncto, transeatur ad aliud, in singulis autem maius vel minus tempus insumatur, vt fuerit negocij grauitas, vel difficultas. Aliquando enim vna hora, aut etiam plures in vno puncto insumen dæ erunt, aliquando autem plura puncta in vna hora concludentur.

De tertia hebdomada. *Cap. XVII.*

IN tertia hebdomada stabilitur, & confirmatur electio vitæ melioris iam facta, & voluntas seruiēdi Deo, proposito tanto, & tali exemplo, nempe paſsione Domini, & Saluatoris nostri. In ea enim omnes eius virtutes multo insignius, atque excellētius elucēt, & efficacius nos inuitant ad sui imitationem. Itaque magnus hic thesaurus recōditus est, vnde videmus sanctos

ctos omnes in hac potiſsimum parte ſe exercuiſſe, vt apparet ex libris, quos ſcriptos reliquerunt. Et ideo in hoc etiam oportet exercitantem diligenter inſtrui, quoniam hic eſſe deberet ordinarius animæ cibus.

Ordo & diſcurſus harum meditationum eſt idem, qui in præterita hebdomada, nempe intuendo perſonas, dicta & opera. Debet tamen ijs præſertim qui non adeo ſunt exercitati aperiri via in hac materia per illa puncta, quæ communiter tradi ſolent, quis patiatur, quid patiatur, a quibus, & propter quos. In compoſitione loci debet qui meditatur ita ſe conſtituere, quaſi præſens eſſet myſterio illi dum ageretur, & quidem ac ſi geſtū eſſet propter ſe ſolum iuxta formam illam Apoſtoli, Qui dilexit me, & tradidit ſemetipſum pro me. Itaque debet anima ita ſe reſpicere, quaſi ipſa cauſa fuerit tantorum dolorum, & ignominiarum, quas Dei filius perpeſſus eſt; deinde videre, quidquid bonorum ſpiritualium, quidquid gratiæ, & quòd ab æternis malis liberata ſit, quòd æterna bona ſe conſecuturam ſperet, hæc omnia ex Chriſti meritis ſibi prouenisse. Immo etiam conſiderare Chriſtum dum illa pateretur, habuiſſe ante oculos & nos, & noſtra peccata in particulari omnia, & pro ijs oraſſe, eorumq. remiſsionem, & gratiam nobis impetraſſe.

Quamquam autem affectus compaſsionis eſt valde bonus, debetq. & peti cum inſtantia

cessarium est vt verum vero consonum sit. Itaque hoc etiam signum est spiritus mali, quando refugit hoc examen, quia amat tenebras, & non vult venire ad lucem, vt non arguantur opera eius. Hanc igitur ob causam hic modus eligendi securior est, quia ratio fidei illuminata, & Ecclesiæ catholicæ doctrina instructa suo officio fungitur, & cũ totas vires suas, & quicquid potest exponat in inquirenda Dei voluntate, fideliter facit quod in ipsa est. Si vero ad has rationes adiungatur, etiam experientia quam quis habeat suæ infirmitatis, vt manifeste sentiat salutem suam in sæculo exponi magno discrimini, non est dubium, quin securius etiam res procedat. Quòd si præterea rationes istæ confirmentur per aliqua signa secundi modi quæ superius diximus, nempe pacis, consolationis, aut gustus, tum vero anima maiorem etiam satisfactionem, & claritatem accipit.

Quæret aliquis quid faciendum sit, si forte contingat, vt secundo tempore in aliquam rem inclinemur, tertio vero tempore in alteram ei contrariam, vel dissimilem. Respondemus esse diligenter rem examinandam per regulas discernendi spiritus, & per rectam rationem, & æstimandum pondus rerum momentium vtroque modo. Quòd si constaret clare quòd ratio astipulatur electioni tertij temporis, securius est eam sequi, quia non est certum an motio illa secundi temporis sit a

Deo,

Deo, & tunc maxime cum ratio aliud suadet. Contra verò si rationes, quæ tertio tempore mouent, essent debiles, motiones autem secundi temporis bene examinatæ iuxta regulas videntur esse a Deo, & recta ratio eis non repugnat, tota electio secundi temporis est præferenda. licet enim prius clare non constaret per eam de Dei voluntate, tamen rebus melius agitatis, & discussis, accedente rationis testimonio potest fieri vt constet.

Restat nunc alterum, nempe tota praxis, & ordo proponendi electionem, & manuducendi eum, qui facit exercitia. In primis igitur hoc valde notandum est, quod etiam supra indicauimus, iam tum ab initio huius secundæ hebdomadæ incipere disponi animam per meditationem illam de Regno Christi, quæ mentem erigit a terrenis, & fluxis ad Saluatoris imitationem desiderandam; quæ quidem dispositio alenda est semper deinceps in eo qui se exercet, excitando eum, & dirigendo ad id quod perfectius est per reliquas meditationes, vt Natiuitatis, Circuncisionis, & alias; in quibus ita instruendus est, vt concipiat desiderium assimilandi se filio Dei, & præterea quam maximam possit, erga eum gratitudinem, qui tanta nobis dedit, & tanta pro nobis fecit.

Deinde quarto, vel quinto die inchoantur meditationes electionis per illud exercitium pueri Iesu, cum remansit in templo, in quo vt

dicitur

dicitur in libro exercitiorum, cœpit dare exẽplum huius Euangelicæ perfectionis, quando patre putatiuo, & naturali matre relictis voluit occupari in ijs quæ æterni patris essent. Igitur ad disponendam animam electioni faciendæ, post hanc meditationem datur primo exercitium duorum vexillorum, deinde eodẽ die meditatio de tribus hominum classibus, quæ ad hoc tẽdit, vt iuxta eas exercitãs se examinet, & cognoscat affectum suum erga res mundanas, et si in prima, vel secunda classe se deprehenderit, conetur sibi vim facere, vt se transferat in tertiam. Ad maiorem autem intelligentiã harum trium classium, notandum est hoc in omnibus supponi, modum illum, quo pecunia illa acquisita est, non esse illicitum, ita vt obliget ad restitutionem. Nam alioquin non posset homo indifferens esse ad eam retinendam, vel relinquendam; quod tamen dicitur in tertia classe. Est ergo hic modus, vt quando v.g. aliquis ex nimio studio lucri, vel ex aliquo alio affectu humano, & vitioso negociatur. Secũdo notandum primam, & secundam classem ita inter se differre, quod vtraque habet quidem voluntatem quandam infirmam, & remissam exuendi affectum ad rẽ illam, sed prima classis nulla vnquam adhibet media, nec cogitat de medijs, secũda vero aliquid amplius facit, quia adhibet quidem aliqua media, sed quæ ipsi placent, non autem iuxta Dei voluntatem, ac beneplacitum, & ideo

vide-

videtur ſibi parata omnia alia facere, præter illud, vt priuetur re illa quam amat. tertia porro ad hoc etiam parata eſt, ſi Deo ita placeat, idq. tantum inquirit an placeat. Et ſic patet totam hanc meditationem eo tendere vt oſtendat animæ quam turpe, & peruerſum ſit, ſi non ſolum exuere nolit inordinatas cupiditates, ſed ſi velit quidem eas exuere, ſed eo modo velit, quo ipſi libeat, & ſe non reſignat in manibus Dei. Ex quo apparet illam eſſe voluntatem admodum debilem, quia vere vult, & non vult. Vnde quia res hæc tanti momenti eſt; præſertim ad diſponendam animam electioni iam vicinæ, poſſet etiam exercitans ad maiorem claritatem, præter hanc ſimilitudinem trium mercatorum effingere ſibi alias ſimilitudines, eiuſdem tenoris, vt v. g. ſi eſſent tres ægroti, qui ſanari quidem omnes cupiunt, ſed primus nolit adhibere medicinas vllas propter earum amaritudinem, nec abſciſsionem propter dolorem; ſecundus velit quidem adhibere, ſed quas ipſe probet, ac iudicet, non eas quæ aptæ ſunt eius morbo, vt v. g. ſi nollet abſtinere à vino, aut ſimilibus. tertius deniq. ſe totum medico permittat, vt & dietam imperet, & vrat, & ſecet ipſa etiã membra ſi opus ſit.

Porro ſimul cum his duabus meditationibus, quas diximus, nempe de duobus vexillis, & de tribus claſsibus, vel ſi ita melius videatur ſequenti die, poſt meditationem de tranſitu Chriſti à Nazareth, & de eius baptiſmo proponun-

ponuntur exercitāti tres gradus humilitatis; vt quemadmodum dicitur in libro Exercitiorum, toto die eos animo verset: simul tamen vnum, vel duo mysteria vitę Christi eodem die sicut in reliquis diebus meditanda sunt. Nam hi tres modi non dantur pro certa hora alicuius meditationis; cum non contineant nisi vnum punctum præcipuum, scilicet desiderium attingendi tertium illum gradum humilitatis, quod toto die mente reuoluendum est extra meditationem; immo etiam in meditatione opportuno tempore, adhibito triplici illo colloquio de vexillis vt ibid. dicitur.

His peractis accedēdum iam propius est ad electionem, & in primis declarandum præludium electionum, quod fere coincidit cum fundamento posito ante exercitia, & ideo, qui bene illud meditatus fuerit, nullam in hoc habebit difficultatem. Interim Instructor exploret voluntatem exercentis se, an habeat indifferentiam de cuius necessitate supra locuti sumus, & si magis propendere ad imperfectiorem statum animaduerterit, explicet ei illud notabile, quod est in exercitijs post tres classes, vt scilicet qui sentit affectum repugnātem paupertati reali, petat à Deo, vt ipsum potius inclinet in illam partem. Cuius ratio est, quia virga incurua flectenda est in contrariam partem; vt deinde manens in medio, fiat recta: quod præsertim locum habet in hac materia, cum illa pars sit securior; & hoc nihil impediat

diat

diat vel Dei voluntatem, vel libertatem nostram. Hoc ergo ſuppoſito pergendum eſt in meditationibus myſteriorũ Chriſti, quæ ſunt in libro Exercitiorum, & ſimul vacandum electioni, ad quam dirigendam, dandi ſunt tres illi modi recte eligendi voce vel ſcripto, vt magis videbitur Inſtructori.

Electio autem ita peragẽda eſt, non vt exercitans meditetur tres illos modos toto tempore meditationis, ſed poſt peractã vnamquamq. meditationem, vel in aliqua eius parte, cum animus iam quietus eſt, tũc tempus proprium eſt agendi, & ratiocinandi circa rem propoſitam. Et ideo diligenter curandum eſt, vt meditationes, quemadmodum diximus, de Chriſti vita diligẽter fiant ſuo tẽpore. Nam ſi quis omiſsis ſuis meditationibus vellet ſe totũ dare cogitationi de electione ſtatus, non bene faceret, idq. ei damnum afferret, quia per meditationes anima corroboratur, & illuminatur, & eleuatur à terrenis, vnde fit aptior ad Dei voluntatem; & cognoſcendam, & amplectendam, & ad ſuperanda omnia impedimenta, & contra ſi ceſſaret à meditando obſcurior fieret, & infirmior. Quare, vt dictum eſt, dandum eſt ſuum tempus meditationi diuinarũ rerum, quæ pro varietate myſteriorum occurrunt, & ſuum deinde tempus electioni, ne ſi anima tota occupetur in hoc negocio, hæc vna cogitatio exſugat, & exhauriat quodammodo ſuccũ & florẽ deuotionis, & ita reddatur languidior.

Quod si adhuc magis in particulari quæratur quomodo hoc faciendum sit, dicendum, quòd si in secundo modo eligendi versetur, debet qui deliberat sine vlla sua ratiocinatione, aut discursu adhibito, dum facit meditationẽ, aut colloquia, & in summa dum constitutus est ante Deum, proponere oculis mentis suę viam consiliorum, & obseruarę an sentiat in anima sua motus aliquos consolationis, aut desolationis. Deinde proponere sibi viam mandatorũ; & hoc idẽ circa eam obseruare. Nec est ad hoc necessaria particularis meditatio, vt paulo ante dictum est, sed sufficit hoc facere dum versatur in meditationibus, & orationibus consuetis. Et hoc idem faciat extra tempus meditationis proponendo hoc modo dicto, & obseruando motus prædictos; nihil discurrendo per se, sed tantum audiendo vocem Domini, & se ad eam audiendam, & ad motum illum accipiendum disponendo quantum poterit; maxime renouando sæpe resignationem, & desiderium cognoscendi diuinum beneplacitum, & hoc semper curando, vt cesset omnis propria voluntas, aut inclinatio. Cum autem venerit Instructor, exigat ab eo rationẽ huiusmodi motionũ, & si boni vel mali spiritus signa deprehẽdat, vtatur regulis de discernendis spiritibus, sed ijs præcipue, quæ secũdæ hebdomadæ conueniunt, & declaret ei quantũ satis esse iudicabit ad ipsum dirigendum, vel erigendum si opus fuerit. Et si bene procedere hac via vide-

bit

bit alia meditatione propoſita hortetur, vt eandem viam teneat circa electionem propoſitam, vt experiatur an durent eædem motiones, an aliæ contrariæ ſuccedant. quod ſi contrariæ occurrerint, conetur diſcernere per prædictas regulas, quæ ſint bonæ, quæ malæ. Si hoc modo ſecundi temporis non conficitur electio, quia qui exercetur nullam notatu dignam motionem in ſe ſentit, vel ſentit in vtramq. partem, adhibendi ſunt modi tertij temporis, prior, & poſterior, qui ei declarandi erunt, vt cum priori modo aliquid conſtituerit, idem deinde expendat poſteriori, & ſi idem reſultet ex vtroque, id bonum ſignum eſt bonæ electionis. Hoc autem tertio tempore poterit dari vna tantum meditatio ex ijs, quæ ſecunda hebdomada proponuntur cum ſua repetitione, vt reliquum tempus impendatur electioni, idq. videtur innui in libro Exercitiorum per exemplum contemplationis baptiſmi, quæ ponitur quinta die. Quanquam cum hoc non præcipiatur, credi poteſt, quod permittitur Inſtructori, vt vnam vel duas in die det meditationes, vt viderit exercitanti magis profuturum, pro difficultate quam ſentiat, & prout indigeat tempore ad faciendam hanc diſcuſsionem. Monendus etiam erit, vt notet ſcripto rationes, quæ ſe offerunt pro vtraque parte, idq. ſeorſim. Nam rationes omnes cuiusq. partis ſimul collectæ magis veritatem oſtendunt, & maiorem vim habent

ad mouendum. Has vero cum Instructore conferre debebit, vt ab eo melius dirigi possit.

Porro illud etiam cauendum Instructori, ne in hoc negocio per se tam difficili, & laborioso nimis obruat exercitātem, nec semper eum stimulet, & fatiget, quin potius sinendus est aliquando respirare, ne semper affligatur, aut absorbeatur tristitia, aut tædio, & desperatione abijciat se ipsum, quod tunc maxime metuendum est, cum præter propriam infirmitatem, & repugnantiā carnis, accedunt etiā dæmonum impugnationes. difficile est enim releuare eiusmodi cor, cum semel conciderit. Immo vero etiam si quis cerneretur minus promptè respondere diuinæ voluntati, nec se vincere, vt deberet, sustinendus tamen patienter esset, & expectandum, vt paulatim, & quasi pedetentim superet obices illi oppositos; & in hoc etiam imitandus mos diuinæ bonitatis, cui cooperamur, quæ omnia suauiter disponit, & longanimiter expectat animæ moras in veniendo ad eum.

Deniq; hoc etiam aduertendum, quicquid eliget secundo, vel tertio tempore, ne votum vllum emittat, vt dicitur annot. decimaquarta, & præsertim in secundo tempore. Sæpè enim in illo calore, vel consolatione fiunt vota, quæ deinde displicent, & hoc præsertim seruandum cum ijs, qui natura sunt feruenti, & præcipiti, vel parum stabili. Sed tamen si electio facta esset maturo consilio, vt cum magna

gna claritate, & indicijs haud obſcuris diuinæ vocationis, præſertim ſi ætas, aut natura hominis non eſſet ſuſpecta, & hic ſuam electionem voto firmare cuperet, vt ſe melius muniret contra oppugnationes carnis, & mundi, & Satanæ, non poteſt Inſtructor, nec debet eius deuotionem impedire, ſicut nec ad id vlla ratione impellere.

Vltimum eſt in hac electione id quod in libello exercitiorum ponitur in vltimo puncto, vt homo poſt concluſam electionem ad orationem ſe conferat. Quo tempore ſi ſenſerit mentem ſuam confirmari in electione iam facta; ſentiendo in ſe motiones aliquas, vel illuſtrationes deſuper immiſſas, ita vt Deus approbare videatur quod factum eſt, & promittere vires ad exequendum, id eſt optimum indicium, & haberi debet tanquam ſigillum totius electionis.

Si vero motiones, vel affectus, vel illuſtrationes intellectus eiuſmodi eſſent, quæ infirmarent electionem factam, & examinatæ iuxta regulas ſuprapoſitas, viderētur à malo ſpiritu, vel ſaltem eſſent dubiæ, non eſt mutanda electio. Si autem clare appareret eſſe à bono ſpiritu, ſignum eſt diſcurſum non fuiſſe bonum, & electionem denuo faciendam. Quod ſi in hac oratione nihil in vtramuis partem notabile accideret, nec in affectu, nec in intellectu, & voluntas eligentis in ſuo propoſito perſeuerat, non eſt electio in dubium reuo-

 canda,

canda, sed ita putandum est voluisse Deum per discursum rationis voluntatem suam inueniri.

Cæterum illud quoque interdum contingere solet, vt exercitans hallucinetur in electione facienda, & licet Deus illum vocet ad vitam perfectiorem, ipse tamen vel propter dæmonis deceptionem, vel propter propriam infirmitatem imperfectiorem eligat, idq. à Spiritu sancto esse putet, nec ab eo dimoueri possit. Tunc igitur prudentiæ est, vt Instructor non multum reluctetur, quod frustra faceret, sed neque ex altera parte confirmet electionem factam, ac potius ostendat sibi non valde satisfecisse, sed sperare quod progressu temporis Dominus ei clarius indicabit voluntatem suam, & sic eum relinquat aliquantum dubium, & incertum de tali electione, deinde etiam instruat quomodo disponere se debeat, ne aditum claudat diuinæ luci. Sæpe enim experientia monstrauit quosdam, qui in ipso conflictu exercitiorum succubuerãt, deinde extra exercitia commodius veritatem agnouisse, idq. ex ijsdem principijs, quæ hauserant in ipsis exercitijs, siue quia dæmon acrius oppugnat in illo articulo electionis, siue quod natura ipsa præsertim in ijs qui timidiores sunt, & pusillanimes, vt in illa quasi agonia quodammodo opprimitur, & suffocatur, ita cum deinde quodammodo respirat, est melius disposita ad ratiocinandum, & percipien-

piendum lumen Dei, siue denique, quia experientia deinde cognouerunt se non eam vitam posse in sæculo tenere, quam fortasse in exercitijs vel ipsi sibi finxerant, vel eis dæmon persuaserat.

De ijs qui iam statum habent.
Cap. XVI.

POst tractationem de electione ponitur à nostro Patre methodus quædam de emendatione, seu reformatione vitæ: quæ doctrina maximi momenti est pro ijs, qui iam sunt in statu immutabili, vel saltem quos Deus non vocat ad mutationem status. Per hanc enim reformationem tolluntur multi abusus, qui etiam si non sint peccata, saltem sunt origo multorum malorum. Hac vero doctrina id agitur, vt multi qui iam vxorem, & familiam habent, licet in sæculo maneant, suo tamen modo perfectionem sectentur, ad quam nos quoque inuitare, & perducere eos debemus ex vocatione nostra; itaque passim iubent Constitutiones nostræ. Nec est dubium quin si proximos iuuare conaremur, ac dirigere ad hanc formulam, quæ hic expressa est, valde insignis fructus sequeretur. Itaque hoc omnibus operarijs Societatis valde commendatum esse deberet.

2. Cum his igitur hunc modum tenere oportet, vt præter exercitia ordinaria de myste-

rijs vitæ Christi, dentur etiam illa de duobus vexillis, & tribus hominum clasſibus, immo etiam præludium electionum. Hæc enim licet non adeo neceſſaria ſint, vt ijs qui de toto vitæ ſtatu deliberaturi ſunt, non poteſt tamen dubitari, quin valde ſint vtilia, vt animentur ad eam perfectionem, cuius ipſorum ſaltem ſtatus, ac conditio eſt capax. Cæterum ſecundus modus eligendi non valde ad hoc negocium pertinet, ſed potius tertius modus, eiusq. membrum vtrumque. Res autem inſtituenda ita eſt, vt ſingula puncta diſcutiantur v. g. de familia, vel de expenſis, & poſt deliberationem factam de vno puncto, tranſeatur ad aliud, in ſingulis autem maius vel minus tempus inſumatur, vt fuerit negocij grauitas, vel difficultas. Aliquando enim vna hora, aut etiam plures in vno puncto inſumendæ erunt, aliquando autem plura puncta in vna hora concludentur.

De tertia hebdomada. *Cap. XVII.*

IN tertia hebdomada ſtabilitur,& confirmatur electio vitæ melioris iam facta, & voluntas ſeruiẽdi Deo,propoſito tanto, & tali exemplo,nempe paſsione Domini,& Saluatoris noſtri.In ea enim omnes eius virtutes multo inſignius,atque excellẽtius elucẽt,& efficacius nos inuitant ad ſui imitationem. Itaque magnus hic theſaurus recõditus eſt,vnde videmus ſanctos

ctos omnes in hac potißimum parte se exercuisse, vt apparet ex libris, quos scriptos reliquerunt. Et ideo in hoc etiam oportet exercitantem diligenter instrui, quoniam hic esse deberet ordinarius animæ cibus.

Ordo & discursus harum meditationum est idem, qui in præterita hebdomada, nempe intuendo personas, dicta & opera. Debet tamen ijs præsertim qui non adeo sunt exercitati aperiri via in hac materia per illa puncta, quæ communiter tradi solent, quis patiatur, quid patiatur, a quibus, & propter quos. In compositione loci debet qui meditatur ita se constituere, quasi præsens esset mysterio illi dum ageretur, & quidem ac si gestū esset propter se solum iuxta formam illam Apostoli, Qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me. Itaque debet anima ita se respicere, quasi ipsa causa fuerit tantorum dolorum, & ignominiarum, quas Dei filius perpessus est, deinde videre, quidquid bonorum spiritualium, quidquid gratiæ, & quòd ab æternis malis liberata sit, quòd æterna bona se consecuturam speret, hæc omnia ex Christi meritis sibi prouenisse. Immo etiam considerare Christum dum illa pateretur, habuisse ante oculos & nos, & nostra peccata in particulari omnia, & pro ijs orasse, eorumq. remissionem, & gratiam nobis impetrasse.

Quamquam autem affectus compasionis est valde bonus, debetq. & peti cum instantia

& desi-

& desiderari cum humilitate, & excipi cũ gratia, debent tamen simul etiam curari alij affectus, qui sunt vtiliores ad profectum nostrum spiritualem. Primus autem est, quanta res sit offendere Deum, quando ad satisfaciendum ei diuina sapientia dignum putauit adhibere ipsum filij sui sanguinem, & vitam, ex quo etiã nascitur summum odium peccati, quod præsertim ab illa iustitia tam seueris pœnis vindicetur, quia si hoc in viridi, quid in arido? Secundo cognoscenda, & veneranda est bonitas, & sapientia Dei infinita, quæ tam aptum medium inuenit, vt hominum corda amore suo liquefacta ad se attraheret iuxta Apostolum, Cõmendat Deus charitatẽ suam in nobis quoniam cum inimici essemus &c. Tertio hic etiã confirmatur spes nostra, quia vt ait S. August. qui dedit quod plus est, nempe vnigeniti sui sanguinem, dabit & gloriam æternam, quæ minus est sine dubio. Et ideo hic Christi sanguis tenendus est, vt arrha, & pignus tum diuini amoris, tum futuræ beatitudinis: quarto & omnium maxime, inflammatur amor in Deũ consideratione tantæ bonitatis, & tanti beneficij nobis dati, & dati tali modo. quinto sic etiam animantur omnes ad perfectam imitationem, vt ait S. Petrus, Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, vt sequamini vestigia eius. Turpe enim esset, & intolerabile, cum ille vt nos pro nostra ipsorũ salutẽ doceret, nõ dedignatus sit tam humilia

perpeti,

perpeti, si nos quorum salus agitur recusemus. Denique potest etiam & debet cōcipi magnus zelus animarum, quas videlicet Deus tāti æstimauit, & tanto affectu amauit, & tam magno pretio emit. Iuuat etiam habere in promptu hac hebdomada aliquas sententias sacræ scripturæ ad Domini passionem pertinentes ex psalmis, vel ex prophetis, & maxime ex Isaia, vel etiam ex Euangelijs, aut ex epistolis Pauli, quæ vel magnitudinem dolorum, ac cruciatū Christi Domini indicent, vel eius bonitatem, aut effectus mirabiles in hominum reparatione, quæ extra meditationem valde proderunt ad cor excitandum, & etiam ad tollendam nescio quam satietatem, quæ subrepere solet ex continuatione earundē rerum. Hæc autem loca scripturę poterit Instructor colligere, vel ab alio iam collecta suppeditare. sunt enim multa, & passim occurrunt. Cetera, quæ ad hanc hebdomadam pertinent, scripta sunt in libro exercitiorum clare, & distincte in meditationibus, & additionibus. In particulari autem quæ in fine huius hebdomadæ tradūtur de regulis ad victum temperandum, non est quòd scripta dentur, sed verbo tantum explicentur, tum ob alias causas, tum quia non omnibus eodem modo proponendæ sunt, sed adhibita discretione pro cuiusq. cōplexione, & viribus tam corporis, quàm animi. Notandum etiam quòd hæ regulæ non solum proponi debēt hac hebdomada, sed antea etiā aliquo opportuno

tempore

tempore saltem, si tamen prius factum non est, hic declarentur. Fortasse enim in hunc locum dilatæ sunt, ne prioribus hebdomadis nimis oneraretur is qui in exercitijs versatur tot documentis extra ipsas meditationes. In hac autem hebdomada multo pauciora sunt eiusmodi documenta, et sic magis vacabit Instructori ea explicare. Expedit enim vt semper aliquid noui afferat, cum inuisit exercitātem.

De quarta hebdomada. *Cap.* XVIII.

QVarta hebdomada videtur respondere viæ vnitiuæ: tota enim exercetur in amore Dei, & desiderio æternitatis, cuius tanquam exemplar proponitur resurrectio Christi, eaq. gaudia, quæ etiam in hoc mundo eam consecuta sunt. Possent etiam hic addi aliquæ meditationes de gloria Paradisi, & de futura iustorum felicitate, cuius pignus accepimus in hoc mysterio resurrectionis Christi, quia iuxta Apostolum, Deus nos etiam conresuscitauit, & consedere fecit cum illo. Quare eo magis excitari debemus ad contemnenda terrena, & cælestia appetenda iuxta illud eiusdem, Si consurrexistis cum Christo, quæ sursum sunt quærite, quæ sursum sunt sapite, &c.

Exercitium de amore Dei est valde aptum ad amorem nostrum in Deum excitandum, & continet quattuor pūcta fœcundissima, & quæ

magnam

magnam materiam ſuppeditant ad meditandum. Poteſt autem duobus modis fieri, primo iiſdem diebus cum alijs myſterijs reſurrectionis, ita vt ſecundo die poſtquam cœpta ſint myſteria reſurrectionis incipiatur etiam hæc meditatio de amando Deo, eiq. quotidie vna, aut altera hora tribuatur diſtincta a meditatione illorum myſteriorum. Alter modus eſt, vt abſoluantur prius omnia illa myſteria, & deinde integer dies, aut duo dies huic vni meditationi aſsignentur. Eſt autem bene notandum, & declarandum exercitanti, quod in eo dicitur, amorem magis pendere ex operibus, quam ex verbis, & conſiſtere in mutua quadam facultatum, & omnium rerum communicatione. Per hoc enim intelligere debet non ſufficere ſibi teneriorem quendam affectum, quem in ſe ſentiat, neque eo contentum eſſe debere. Verum eſt enim quod ait S. Gregorius, Probatio amoris, exhibitio eſt operis, & amor vbi eſt, magna operatur, & vbi operari renuit, amor non eſt. Nec aliud occurrit circa hanc quartam hebdomadam.

De tribus Modis orandi. Cap. XIX.

POſt exercitia adduntur aliqua documenta aptiſsima & valde vtilia profectui ſpirituali. Primo autem loco ponuntur tres modi orandi, non vt omnes qui iam exercitia peregerint in eis exerceantur, nam hoc non neceſſarium

cessarium est, sed ponuntur ad complementum doctrinæ, & propter rudiores, & minus capaces, qui scilicet non ita possunt habere perpetuos discursus in oratione, vt diutius hæreant in vna materia. Vnde in Const. part.7. cap.4. l. F. dicitur exercitia plena non nisi paucis, primâ hebdomadâ cum his tribus modis orandi, pluribus communicari posse.

Primus ergo modus est discurrendo circa præcepta Dei aut Ecclesiæ, & circa septem peccata capitalia, & tres potentias animæ, & quinque sensus, & hoc non tam speculatiue, quàm practice. v. g. cogitando in præceptis quomodo male ea seruauerit, & proponendo in posterum melius seruare, & sic de reliquis. Si vero hæ materiæ paulo altius eleuādæ essent & exercitans capacior esset, hic modus præscribi posset. In præceptis consideretur primo præceptum ipsum in se, quàm sit bonum, & iustum, & sanctum. Secundo quā vtilis eius obseruantia. tertio quomodo antea obseruatum sit, & si bene sit obseruatum, agendo gratias Deo, sin contra, dolendo, & petendo veniam. quarto proponendo in posterum perfectam, & exactam obseruantiam, & petendo ad hoc gratiam per colloquium. Quo finito si nō expleta sit hora, transeatur ad aliud præceptū eodem ordine. In peccatis primo videndo singula, quam mala sint, & quam iuste prohibita. Secundo quantum noceant si non fugiantur. Tertio quomodo adhuc fugerit, vel in poste-

posterum decreuerit fugere. In potentijs, & sensibus cogitari potest primo quàm nobiles, & quàm nobis vtiles sint singulæ, vt v. g. intellectus, & deinceps aliæ. Secundo ad quem finem datæ. Tertio quomodo ijs vsus sit Christus, vel Beatissima Virgo. Quarto quomodo nos vsi simus, & dolendo quòd male &c. Et idem de alijs potentijs, & sensibus sigillatim; & inter alia etiam de facultate loquẽdi, de virtute motiua, & similibus. Est tamen aduertendum, dum cogitamus, quomodo vsi simus his potentijs, vel in meditãdis pręceptis, quam male ea seruauerimus, & maxime in meditandis peccatis, non ita debere institui meditationem, quasi examinare velimus conscientiam, vt fit, cum nos præparamus ad confessionem, vel etiam velimus de industria elicere contritionem. Hoc enim pertinet ad primam hebdomadam. Sed hic principalis intentio est cogitare ipsas materias, ex occasione autẽ fit reflexio ad nos ipsos, & ideo in generali tãtum debet fieri hæc reflexio, non multum descendendo ad particularia peccata. Hoc orãdi genus dicitur P. Franciscus Xauerius commendare solitus omnibus animabus quas tractabat, ita vt etiam pœnitẽtiæ loco iniungere soleret, vt mane, & vespere aliquod tempus huic impenderent. Quamuis autem in libro exercitiorum dicatur tanto spatio esse immorandum, quo oratio dominica ter recitari possit, tamen si quis in aliquo gustum inueniret,

vel vtilitatem aliquam spiritualem ; deberet ibi hærere diutius, etiam si non posset absoluere omnia præcepta: iuxta id quod dicitur in quarta addit. ad finem primæ hebdomadæ. In secundo modo orandi notandum est, cum vna vox non facit sensum, plures debere coniũgi, vt Qui es in cælis, aut Sanctificetur nomẽ tuum. Aliæ sunt voces, quæ solæ præbent materiam meditationis, vt Pater, vel Noster. Quod autem hic dicitur de his orationibus, idem intelligendum est de aliquibus scripturæ locis, ac præsertim psalmis, e quibus aliqui eligi possunt, vel psalmi toti, vel eorum versiculi, qui vberrime pascunt & intellectum, & affectum. Notandum est etiam, cum qui facit exercitia bene procedit in hoc orandi modo, ita vt eum satis tenere videatur, non esse necessarium, vt multum in eo procedat, quia sufficit, vt didicerit modum, quo deinde in posterum vti sciat. Quod idem intelligendum est de primo modo, nisi quod cũ ille habeat aliquãto maiorem varietatem vtile erit vt faciat vnum exercitium circa præcepta, aliud circa peccata, aliud circa potentias animæ, aliud circa sensus &c.

Tertius modus orandi ita intelligendus est, vt in considerandis singulis vocibus alicuius orationis tantum tempus insumamus, quantum communiter vna respiratio durare solet. Quod si quis pro sua deuotione amplius morari vellet, poterit quidem, sed tunc potius ad

secun-

ſecundum orandi modum pertinebit, quam ad hunc tertium. Iuuat autem hic modus, vt aſſueſcamus facere orationem vocalem cum attentione, & deuotione debita; vt ſeruemus illud Apoſtoli, Orabo ſpiritu, orabo & mente. Quare hoc exercitium eſt valde vtile eis, qui obligati ſunt ad horas canonicas, vel ad alias orationes mentales.

Quamuis autem hi tres modi orādi hic tradantur, non exiſtimādum eſt excludi alios modos, quos Spiritus ſanctus docere ſolet, & quos viri in ſpiritu exercitati ſecundum experientiam, & ſecundum rationem, & doctrinam ſanam habere ſolent, vel quos quiſque ſibi vtiles ad ſuum profectum ipſo vſu deprehenderit. Quod idem etiam de noſtris ipſis intelligēdum eſt, accedente tamen ſemper approbatione, & conſenſu Superioris, vel Præfecti ſpiritualis quibus quiſque patefacere modū debet, quem in orando tenet, eoq. magis ſi paulum diſcedat ab ordinario modo. Cæterum tres hi modi non ſolum alius alijs aptior erit pro perſonarum varietate; ſed etiam perſona eadem pro varia diſpoſitione animi, vel corporis aptior erit modo ad vnum modo ad alium, vt v. g. cum aliquis eſt fatigatus vel male habet, non erit bene diſpoſitus ad longiorem meditationem, & mentis excurſum, & tunc magis iuuabitur ſecundo, vel tertio modo. Quod intelligendum eſt non ſolum in hac quarta hebdomada, ſed reliquo omni tempore.

De Regulis tradendis. Cap. XX.

REgulæ quæ additæ ſunt in fine exercitiorum, non ideo poſitæ ſunt, vt omnibus proponantur, ſed vt quiſque eguerit, vel etiam deſiderauerit pro ſua deuotione. Quare illæ quæ agunt de diſtributione eleemoſynarum non debebunt dari niſi ijs, qui locupletes ſunt, & qui ſolent, aut poſſunt eleemoſynas facere. Similiter quæ agunt de ſcrupulis, non eſt cur dentur ijs, qui nullis ſcrupulis agitantur. Illæ item quę ad catholicam doctrinam pertinent, ijs potiſsimum tradendæ ſunt, qui in locis, vel cum perſonis ſuſpectis verſantur, quamquam omnibus etiam operarijs, & ijs qui verbum Dei tractant, vtiles ſint, quia directe pugnant contra ſenſa, & dicta hæreticorum noſtri temporis.

Breuis explicatio nonnullorum, quæ in Directorio de tribus viis attinguntur. Cap. XXI.

QVoniam in hoc Directorio, & in Exercitijs tradendis fit mentio viæ purgatiuæ, illuminatiuæ, & vnitiuæ, & quod his reſpondent ordine ſuo hæ quattuor hebdomadæ, ideo viſum eſt pro maiori notitia huius rei aliquid addere. Non enim hoc ita accipiendum eſt, vt intelligatur aliquis peracta prima hebdomada perfecte, & plene purgatus, peracta

acta autem ſecunda & tertia perfecte illuminatus: & denique abſoluta etiam quarta perueniſſe ad plenam vnionem cum Deo. Hæc enim omnia indigent diuturno tempore, ſtudio, & exercitatione in extirpandis vitijs, in paſsionibus edomãdis, & in virtutibus acquirendis. Verum hoc indicatur, primam hebdomadam proportione quadam reſpondere viæ purgatiuæ: quoniam in ea nihil aliud agitur, quam vt peccata præterita recogitentur & ponderentur, & concipiatur de eis quam maximus dolor & contritio, & timor æternæ pœnæ, ex quibus fiat, vt animus abſtrahatur ab amore omnis rei terrenæ, & fundetur in odio, & deteſtatione peccati. Quæ omnia pertinent ad purgationem animæ. Similiter in ſecunda, & tertia hebdomada, conſiderando exemplum Domini Saluatoris tum in vita, tũ in paſsione, & omnes virtutes, quæ in eo tanquam in idea fulſerunt, nos quoque diſcimus, in quo conſiſtat ſalus, & perfectio hominis, & quæ via ſit ad æternam beatitudinem conſequendam. Et præterea, cum anima purgata fuerit, fit habilis & apta ad recipiendas illuſtrationes diuinas, & illapſum, & influxum illius interni luminis, ſimulq; gignitur in anima vigor quidam eijciens omnem concupiſcentiam, eamq. feruentem faciens ad patiendam paupertatem contemptum, & omnem aſperitatem, & excutiens omnem negligentiam, & diſponens ad exequenda bona opera

vigilanter & strenue. Denique in quarta hebdomada primum ob resurrectionem & Ascensionem Domini; in qua simul etiam meditari possumus futuram nostram gloriam, quoniam vt ait Paulus, si Christus resurrexit, & nos resurgemus: deinde vero ex meditatione ad amorem in nobis excitandum, quæ multiplex est, & varia puncta ac materias complectitur, efficitur; vt anima vniatur Deo per amorem, qui concipitur meditando bonitatem Dei, & eius beneficia, & quantum nostra causa egerit, atque pertulerit; tum etiam per desiderium cœlestis gloriæ, per consideratione̅ præsentiæ Dei in omni re & in omni loco, gaudendo de eius perfectionibus, & optando placere ei soli, idq. propter ipsum solum, & nunc eum laudando, nunc magnificando, nunc admirando eius altitudinem; & alijs similibus, quæ vt ante diximus, respondent viæ vnitiuæ. Hæc igitur est ratio duplex, cur dicatur has quattuor hebdomadas respondere his tribus vijs, primum propter materias, quæ in earum quaque tractantur; pertinentes ad has vias; & quia in eis iaciuntur initia singularum, quæ deinde oportet prosequi cum tempore, & cum studio; si velimus ad aliquam earum perfectionem peruenire. Deinde etiam quia discitur modus ac methodus, quam deinde seruare debemus in prosequenda vnaquaque harum viarum.

Ex his ergo sequitur, quod etiam si quis

aliquem gustum, aut specimen huius viæ vnitiuæ in quarta hebdomada habuit, non propterea debet asſidue in ea hærere, ſed debet redire ad priores vias, & ſeſe diu & ordinarie continere tum in paſsionum mortificatione, tum in virtutum exercitatione, & in alijs eiuſmodi ſtudijs conſentaneis vtrique viæ: etſi nihil impedit, immo etiam ſæpe euenit vt dum aliquis verſatur in vna via, ſentiat interdum aliquos affectus pertinentes ad aliam viam; nec ſunt reijciendi, modo ut dictum eſt, non exerceãtur ordinarie ante tempus. Hoc enim negociũ non ex ſpatio temporis, ſed ex mẽſura profectus pendet. Nam ſi quis temere aſpirare vellet ad illam viam vnitiuam, eſſet magna confuſio, quæ impediret omnino profectũ ſpiritualem: & inſuper etiam eſſet res expoſita periculis & illuſionibus. Faceret enim perinde ac ſi quis ex infima ſchola tranſire vellet ad primam non tranſeundo per medias: aut ſi ex infimis gradibus ſcalarum ſaltu traijcere vellet ad ſummos, relictis ijs, qui ſunt interiecti. Sic igitur antequam aliquis exerceat ſe ex profeſſo in via hac, quam diximus, vnitiua, oportet vt bene purgatus ſit exercitijs viæ purgatiuæ, & deinde etiam bene profecerit in via illuminatiua. Ex huius enim defectu prouenit, vt multi non ambulantes, ſed ſaltantes in via Domini poſt multum tempus, diuerſosq. labores vacui virtutibus inueniantur, impatientes, & iracundi, & cum alijs eiuſmodi

iuſmodi imperfectionibus. Immo hic gradus ad altiorem viam non tam ex electione noſtra, & voluntate, ac conatu pendet, quam ex directione ſpiritus ſancti, cuius mos eſt aſcenſiones iſtas in anima diſponere, vt eat de virtute in virtutem: in quo tamen ad certiorem directionem, & ad præcauendos errores, qui contingere poſſunt, conſulendus eſt pater ſpiritualis qui animam gubernat, & cum eius conſilio in omnibus procedendum.

Quæ commendanda ſunt ei, qui abſoluit Exercitia. Cap. XXII.

VT qui ex loco calido ad locum frigidũ egreditur, facile fieri poteſt, vt cito frigefiat, niſi diligẽtem curam adhibeat retinendi calorem, ita qui exercitijs peractis redit ad communem vitam, & conuerſationem, nihil eſt facilius, quam vt feruorem, ac lumen conceptum breuiſsimo tempore perdat, præſertim quia quicquid boni acquiſiuit, nondum eſt confirmatum per modum habitus, ſed eſt tamquam paſsio quædam, quæ facile remittitur, vel etiam tota amittitur. Quod cum contingit omnis fructus, & omnis labor exercitiorum euaneſcit. Quare hoc primum commendandum eſt ei, qui exercitia abſoluit, vt magni æſtimet hoc principium, & quaſi fundamentum vitæ bonę, & ſpiritualis quod per Dei gratiam iecit in exercitijs, idq. à Deo accipiat

piat tamquam beneficium, & quidem maximum, & omnia lumina, omnem cognitionem, quam in exercitijs acquisiuit, credat sibi à Domino Deo donata peculiari quodam amore, & vt talia ea conseruare, & tueri studeat. Præterea timorem concipiat, ne si deinceps non vixerit, vt intellexerit esse viuendum, grauius à Deo puniatur ob ingratitudinem, & quia scienti bonum, & non facienti, maius iudicium est ipsi. Secundo loco intelligat se adhuc nihil aliud fecisse, nisi quod bonum semen in eius anima à Deo seminatum est. Vnde nisi hoc semen foueatur, & excolatur, & ad maturitatem perducatur, vt det fructum in tempore suo, per se quidem aut nihil, aut parum est. Itaque hoc primum cauere debet, ne eiusmodi semen, vel à volucribus, idest à Dæmonibus rapiatur, vel à spinis suffocetur, nempe à cogitationibus, & cupiditatibus terrenis & vitiosis, ideoq. non solum peccata, sed etiam earum occasiones euitet, & illa præsertim ad quæ ante exercitia inclinatus fuit, nam contra hæc potissimum se armare debet, quia facillime recidere potest. Tertio hortandus est ad conseruandam, & alendam deuotionē iam conceptam pijs, & spiritualibus exercitationibus, inter quas hæc potissimum commendari poterunt. Primo vt conseruet vsum meditādi quotidie per dimidiam horam, aut etiam integram, si fieri poterit. Secundo vt singulis diebus faciat examen conscientiæ, per quar-

tam

tam horæ partẽ. Tertio vt octauo quoque die confiteatur,& communicet. Quarto eligat aliquem Confessarium stabilem, eumq. accipiat vt ducem huius spiritualis itineris, & cum eo tractet omnia, quæ ad suam animam pertinent. Quinto legat sæpe pios libros, & habeat bonorum hominum conuersationem, malorũ autem fugiat summopere. Sexto curet proficere quotidie in virtutibus, præsertim in humilitate, patientia, & charitate. Et in summa nitatur ipse quoque ad eam summã perfectionem, quam in suo statu, & iuxta mensuram diuinæ gratiæ acquirere poterit. Hæc autẽ sunt ferè generalia monita, quæ omnibus dari poterunt. Alia sunt deinde quę iuxta cuiusq. professionem, aut statum, aut particularem indigentiam addi poterunt; immo hæc ipsa augeri, & intendi ex maiori aliquorum deuotione, & progressu spirituali; quod facile aduertet bonus, & prudens Instructor adiutus gratia, & lumine Domini, & Saluatoris nostri Dei, cui sit gloria, & honor in sæcula.

AMEN.

Errata.

pag. 3. versu 21. omni hominum. in omni
pag. 8. vers. 23. spiritualem. speciem.
pag. 13. vers. 16. Breuiarum. Breuiarium.
ead. pag. vers. 29. porro. Porro.
pag. 14. vers. 2. post actam. post factam.
pag. 23. vers. 27. aperiri. aperire.
pag. 24. vers. 9. quia. quod.
pag. 26. vers. 14. debet. debeat.
ead. pag. vers. 21. opportune. opportuna.
pag. 33. vers. 15. suggerit. suggesserit.
pag. 43. vers. 16. aut. autem.
pag. 53. vers. 14. facilior. felicior.
pag. 59. vers. 12. exeitiorum. exercitiorum.
pag. 76. vers. 6. fidei. fide.
pag. 77. vers. 11. alterum. vltimum.

Regeſtum.

* A B C D E F G h.

Omnes ſunt quaterniones præter *, quæ eſt dimidia duernionis, & G, dimidium folij, & h, dimidia duernionis.

ROMAE, *In Collegio Societatis* IESV,
Anno M. D. XCI.

PERMISSV SVPERIORVM.